

The Gleaner

Vol 15 (1979)

Ο Κόχραν, οι Ιωαννίτες και το Αιγαίο στα 1827

Ευρυδίκη Α. Αμπατζή

doi: [10.12681/er.354](https://doi.org/10.12681/er.354)

To cite this article:

Αμπατζή Ε. Α. (1979). Ο Κόχραν, οι Ιωαννίτες και το Αιγαίο στα 1827. *The Gleaner*, 15, 75–100.
<https://doi.org/10.12681/er.354>

Ο ΚΟΧΡΑΝ, ΟΙ ΙΩΑΝΝΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΑ 1827

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1827 ὁ λόρδος Th. Cochrane, ἀρχιναύαρχος τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, περνώντας ἀπὸ τῆ Νάξο, πρότεινε στοὺς Δημογέροντες τῆς νᾶ ὑψώσουν τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου τῆ σημαία τῶν Ἰωαννιτῶν Ἱπποτῶν, δηλαδὴ οὐσιαστικὰ νὰ ἀποτελέσουν τὸν ἐδαφικὸ ἐκεῖνο χῶρο, ὁ ὁποῖος τοὺς ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ νὰ ἐπανιδρύσουν τὸ κράτος τους, πού ἀπὸ τὸ 1798, μὲ τὴν ἀπώλεια τῆς Μάλτας, εἶχε πάψει νὰ ὑφίσταται. Ὁ Κόχραν ἰσχυρίστηκε ἀργότερα, ὅτι προχώρησε στὴν ἐνέργειά του αὐτῆ, ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψή του, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου δὲν θὰ περιλαμβάνονταν στὰ ὅρια τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ξαναγυρίσουν στὴν κυριαρχία τῶν Τούρκων. Κατὰ τὴ γνώμη του μάλιστα, οἱ Ἱππότες, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, θὰ ἦταν σίγουροι σύμμαχοι καὶ ὑπερασπιστές τους ἐνάντια στοὺς Τούρκους.

Ἡ πρόταση αὐτῆ προκάλεσε ἀντιδράσεις, τόσο ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Νησιώτες, τελικὰ ἡμῶς δὲν εἶχε συνέχεια¹. Τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ δημιουργεῖ ὀρισμένα ἐρωτηματικά. Γιατί ἔκανε ὁ Κόχραν τὴν πρόταση αὐτῆ στοὺς Δημογέροντες καὶ ποιὸν ἐξυπηρετοῦσε; Ἀνέκδοτα ἔγγραφα συνδυασμένα μὲ δημοσιευμένες ἄλλες πηγές δίνουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐρμηνευθεῖ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Κόχραν².

Πρὶν προχωρήσουμε στὴν ἐξέταση τοῦ ζητήματος, θὰ ἦταν σκόπιμο νὰ ἀναφερθοῦμε συνοπτικὰ στὴν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα μέσα στὴν ὁποία τοποθετεῖται ἡ στάση τοῦ Κόχραν. Τῆ χρονιὰ αὐτῆ δύο σημαντικὰ γεγονότα δεσπόζουν στὸν

1. Ὁ μόνος πού ἀναφέρει τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνα εἶναι ὁ Ν. Σπηλιάδης, *Ἀπομνημονεύματα*, τ. Γ', Ἀθ. 1857, σ. 568 καὶ τ. Δ' (ἐκδ. Κ. Α. Διαμάντη), Ἀθ. 1970, σ. 54. Πβ. Π. Κοντογιάννης, *Ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου ἐξωτερικῶν*, Ἀθ. 1927, σ. 67-73. Α. Λιγνοῦ, *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, Πειραιᾶς 1930, σ. 320-322, 328, 357. Α. Δασκαλάκης, *Κείμενα - Πηγὰι τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης*, τ. Β', μερ. Β', Ἀθ. 1967, σ. 655, 694. *Ἀρχεῖον Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κωντουριώτου*, τ. Ι', Ἀθ. 1966, σ. 59-60.

2. Εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτῆ τὴν κ. Δέσποινα Θεμελῆ - Κατηφόρη, πού μοῦ ὑπέδειξε τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀρχεῖοκοῦ αὐτοῦ ὕλικου.

έλληνικό χῶρο. Στις 6 'Ιουλίου 1827 ὑπογράφεται ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου καὶ τὸν 'Οκτώβριο τοῦ ἴδιου χρόνου ἔχουμε τὴ ναυμαχία τοῦ Ναβαρίνου, σημαντικό βῆμα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας. Εἶναι γνωστὸ ὅτι στὴ συνθήκη τοῦ 1827 δὲν καθορίζονται τὰ σύνορα τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἀπλῶς ἀναφέρεται ὅτι «τὰ ὅρια τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους εἰς τὰς ὁποίας θέλει ἐφαρμοσθῆ ὁ συμβιβασμὸς αὐτὸς θέλουν ἀποφασισθῆ εἰς ἐπομένην διαπραγματεύσιν»³.

Τὸν 'Οκτώβριο τοῦ 1827, ἀμέσως μετὰ τὴ ναυμαχία τοῦ Ναβαρίνου, ἀπὸ φόβο μήπως μείνουν ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ νεοσχηματιζόμενου κράτους περιοχὲς ποὺ καὶ αὐτὲς εἶχαν ἐπαναστατήσει στὴ διάρκεια τοῦ Ἀγώνα⁴, ἀποφασίστηκε ἡ ὀργάνωση ἐπιχειρήσεων στὴ Χίο, Κρήτη, καὶ Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ Ἑλλάδα. Τὴν ἀρχηγία τῆς ἐκστρατείας στὴ Χίο ἀναλαμβάνει ὁ Φαβιέρου ποὺ στις 17 'Οκτωβρίου ἀποβιβάζεται στὸ Μαυρολιμένα Χίου. Μιὰ μέρα ἀργότερα φθάνει στὸ νησί καὶ ὁ Κόχραν φέρνοντας μαζί του πολεμικὸ ὑλικό.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα ρευστότητας καὶ ἀνησυχίας, ποὺ ὑπάρχει στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, σχετικὰ μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν ὁρίων τοῦ μελλοντικοῦ κράτους, καὶ τῶν προσπαθειῶν τῶν Ἑλλήνων νὰ πετύχουν σ' αὐτὸ

3. Βλ. Α. Δασκαλάκης, *ὁ.π.*, σ. 637-641. Α. Μάμουκας, *Τὰ κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ἤτοι συλλογὴ τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα συνταχθέντων πολιτευμάτων, νόμων καὶ ἄλλων ἐπισήμων πράξεων ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τέλους 1832*, τ. ΙΑ', Ἀθ. 1852, σ. 716. Πρβλ. Ed. Driault-M. Lheritier, *Histoire Diplomatique de la Grèce de 1821 à nos Jours*, τ. Ι, Παρίσι 1927, σ. 430. Στις ὁδηγίες ὅμως ποὺ στάλθηκαν ἀπὸ τὴ συμμαχικὴ διάσκεψη τοῦ Λονδίνου στοὺς ναύαρχους Κόδριγκτον, Χέυδεν καὶ Δεριγνὸ ποὺ ὄριζαν τὴν ἔκταση τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν παραλίων ποὺ θὰ ἐφάρμοζαν οἱ τρεῖς Δυνάμεις ἐναντίον τῶν Τούρκων, καθορίζονταν ὅτι αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκτείνεται, «ἐφ' ὅλων τῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Βόλου πρὸς Ἀνατολὰς μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀσπροποτάμου πρὸς Δυσμάς, «καὶ τῶν νησιῶν» τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀρχιπελάγους». Βλ. τίς ὁδηγίες πρὸς τοὺς Ναύαρχους γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, στοῦ Α. Δασκαλάκη, *ὁ.π.*, σ. 652. Ἀργότερα ὅπως θ' ἀποδειχθεῖ αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ ἔκταση τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ ἀνεξάρτητου κράτους. Γιὰ τὴ λύση τῶν ὀροθετικῶν προβλημάτων συνέρχεται, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1827 ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Πόρου. Βλ. Α. Δασκαλάκης, *ὁ.π.*, σ. 792-843. D. C. Fleming, *John Capodistrias and the Conference of London (1828-1831)*, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 48-66.

4. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι στὸ ἄρθρο 4 τοῦ β' κεφ. τοῦ Συντάγματος τῆς Τροιζήνας τοῦ ἴδιου χρόνου διατυπώνεται ὅτι «Ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὅσαι ἔλαβον καὶ θὰ λάβουν τὰ ὅπλα κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς δυναστείας» βλ. Α. Μάμουκας, *ὁ.π.*, τ. Θ', Ἀθ. 1841, σ. 129. Πβ. Σπ. Τρικούπης, *Ἱστορία Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*, τ. Δ', Ἀθ. 1888, σ. 166.

τὸ ζήτημα τὴν εὐνοϊκότερη λύση, τοποθετοῦνται οἱ ἐνέργειες τοῦ Κόχραν σχετικά μὲ τὴν ὑψωση τῆς σταυροφορικῆς σημαίας στὶς Κυκλάδες.

Οἱ τρεῖς ναύαρχοι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ὅταν πληροφοροῦνται τὴν ἐκστρατεία στὴ Χίο, στέλνουν προκήρυξη στὸ Νομοθετικὸ Σῶμα⁵, γραμμμένη σὲ ἔντονο ὕφος, ὅπου δηλώνουν ὅτι δὲν θὰ ἀνεχθοῦν ἀνὰ κάμουν οἱ Ἕλληνες οὐδεμίαν ἐκστρατείαν, οὐδεμίαν ἐπιδρομήν, οὐδένα ἀποκλεισμόν πέραν τῶν ὁρίων τοῦ Βόλου, τῆς Ναυπάκτου, περιλαμβανομένων τῆς Σαλαμῖνος, τῆς Αἰγίνης, τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν⁶. Ὁ Φαβιέρος ἀγνοεῖ τὴν προκήρυξη καὶ μὴλο πού πιέζεται ἀπὸ τὸν Δεριγνὺ νὰ ἐγκαταλείψει τὸ νησί, συνεχίζει τὸν ἀγῶνα, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Κόχραν πὺ φεύγει ἀπὸ τὴ Χίο καὶ πλέει πρὸς τὴ Νάξο⁷. Στὸ δρόμο του πρὸς τὴ Νάξο, ὁ Κόχραν περνάει ἀπὸ τὴ Σάμο καὶ στέλνει προκήρυξη στοὺς Σαμιῶτες ὅπου μιᾶ ἐπαινετικὰ γιὰ τὴ γενναϊότητα τους καὶ τοὺς συμβουλεύει νὰ εἶναι προσεκτικοὶ γιὰ νὰ μὴν ξαναπέσουν στὰ χέρια τῶν Τούρκων⁸. Τὴν ἴδια προκήρυξη στέλνει καὶ στὴν Πάτμο καὶ στὴ Νάξο ὅπου φθάνει στὶς 26 Ὀκτωβρίου: «Ἄραξε εἰς τὸν Κριόν, ἐπήγαν οἱ κοινοὶ Δημογέροντες πρὸς χαιρετισμὸν καὶ βασιλεύοντας ὁ ἥλιος ἤλθαν ὀπίσω, ἔβγαλαν λόγῳ ὅτι ὁ λόρδ Κοχράνης τοὺς εἶπεν ὅτι τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἔμεινεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς συμβούλευσε διὰ νὰ κράζουν καὶ τοὺς προύχοντας τῶν ἄλλων νήσων νὰ κάμουν συνέλευσιν καὶ νὰ ὑψώσουν σημαίαν σταυροφορικὴν καὶ νὰ γράψουν ἀναφορὰν πρὸς τοὺς Ναυάρχους τῶν τριῶν Δυνάμεων ὅτι δὲν δέχονται τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου καὶ ὅτι θέλει εὔρουν πολλοὺς ὑπερασπιστάς»⁹.

Τὰ λόγια αὐτὰ προκαλοῦν ἀναταραχὴ καὶ ἀντίδραση ἀνάμεσα στοὺς Ἀξιῶτες. Ὁ Παροναξίας Ἱερόθεος, στέλνει τὴν ἴδια μέρα γράμμα στὴν Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ γράφει, ὅτι ἡ προκήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων, «ὀριστικῶς μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου καὶ τὰς ἀγκάλας τῆς φιλοστόργου ἡμῶν Διοικήσεως»¹⁰. Ἀναφέρεται στὴ συνέχεια στὰ ὅσα πρόσφεραν οἱ Αἰγαιοπελαγίτες στὴν Ἐπανάσταση καὶ στὶς θυσίας πού ἔκαναν γι' αὐτὴν¹¹

5. Βλ. Ἀρχεῖον Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν (στὴ συνέχεια: ΑΥΕ) 1827 α.α. 18, 1β III (24 Ὀκτωβρίου 1827). Πβ. Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας, ὁ.π., σ. 320-322.

6. ΑΥΕ, ὁ.π. (24 Ὀκτ. 1827). Πβ. Ἀρχ. Ὑδρας, ὁ.π., σ. 320-322.

7. Βλ. Σπ. Τρικούπης, ὁ.π., σ. 173.

8. ΑΥΕ, ὁ.π. (7 Ὀκτ. 1827). Πβ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 67.

9. Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (καὶ στὴ συνέχεια: ΓΑΚ), Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, φακ. 113 (5 Νοεμ. 1827).

10. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. III (26 Ὀκτ. 1827).

11. Τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἔτσι πού τὰ πηροισιάζει ὁ Ἱερόθεος. Τὰ περισ-

καί τελειώνει λέγοντας, «ὅτι δὲν πρόκειται ἀνὰ ὑποκύψουν τὸν αὐχένα εἰς τὸ ὀθωμανικὸν κράτος, ἢ εἰς τὸ σύνταγμα τῶν σταυροφόρων»¹², ἀλλὰ ἔχουν σκοπὸ νὰ μετοικήσουν ὅλοι στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα.

Στὸ μεταξὺ ὁ Κόχραν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι θὰ τοῦ ζητηθοῦν ἐξηγήσεις γιὰ τὴν ἐνέργεια του αὐτή, καὶ σπεύδει νὰ ἀναιρέσει, μὲ γράμμα του πρὸς τὸ συνταγματάρχη Οὐρχχαρτ, τὴν πρόταση ποὺ ἔκανε, λέγοντας, ὅτι τὰ λόγια του παρεξηγήθησαν¹³. Αὐτὸ τὸ γράμμα, ὁ Οὐρχχαρτ τὸ δίνει στὴν Ἀστυνομία Νάξου καὶ ὁ ἀστυνόμος Βασίλης Μπαρλᾶς τὸ γνωστοποιεῖ στὸ νησί. Συγχρόνως μὲ ἔγγραφα του¹⁴ ὁ ἀστυνόμος, ἐνημερώνει καὶ τὴ Γραμματεία τῶν Ἐσωτερικῶν, γιὰ τὰ ὅσα γίνανε μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κόχραν στὸ νησί.

Τὸ γράμμα φαίνεται ὅτι διοχετεύθηκε ταυτόχρονα, ἄγνωστο ἀπὸ ποιόν, ἀλλὰ πάντως ἀπὸ κύκλους ποὺ ἀνησύχησαν ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Κόχραν, στὴ γαλλόφωνη ἐφημερίδα τῆς Σμύρνης *Le Spectateur Oriental*, ποὺ τὸ δημοσίευσε στὸ φύλλο τῆς 1 Δεκεμβρίου 1828, μὲ μιὰ μικρὴ εἰσαγωγὴ ὅπου ἡ πολιτεία τοῦ Κόχραν κρίνεται μὲ αὐστηρότητα: «ὁ λόρδος Κοχράνης, οἰκειοποιούμενος ἔκτακτα καὶ ἐνάντια τοῦ πολιτικοῦ συστήματος πληρεξούσια, ἐσυμβούλευσε τὰ νησιά νὰ ταχθῶσι κάλλιον ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν καὶ νὰ στήσωσι τὴν σημαίαν τούτου τοῦ τάγματος»^{14α}.

Λαβαίνοντας ὑπόψη τὴν ἐκθεση τοῦ Μπαρλᾶ ἢ Ἀντικυβερνητικὴ Ἐ-

σότερα νησιὰ τῶν Κυκλάδων καὶ ἰδιαιτέρα ἡ Σύρος, Τήνος, Νάξος καὶ Σαντορίνη δὲν ἔπαιξαν τὸ ρόλο ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ παίξουν στὸν Ἀγῶνα «ἐνεκα διχονοιῶν καὶ ἰδία ἀντιδράσεως τῶν καθολικῶν πολλαχῶς ἀντιπραξάντων καὶ ὑπονομευσάντων τὸν Ἀγῶνα...» Ἀνδρ. Μαρούλης, «Ναξιακὰ ἔγγραφα», *Ἐπιτηρεῖς Κυκλαδικῶν Μελετῶν*, τ. Δ', σ. 431. Πβ. Ε. Ρόζος, *Οἱ Νησιῶτες τοῦ Αἰγαίου στὸν Ἀγῶνα*, Ἀθ. 1971, σ. 114-115.

12. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. III (26 Ὀκτ. 1827).

13. ΓΑΚ, ὁ.π., (28 Ὀκτ. 1827). ΑΥΕ, ὁ.π., (28 Ὀκτ. 1827). Πβ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 68. *Ἀρχ. Ὑδρας* ὁ.π., σ. 327. Πρόκειται γιὰ τὸν συνταγματάρχη Gordon Urquhart, ποὺ ὑπηρετεῖ στὸ μπρίκι «Σωτήρ». Στὸ G. Urquhart καὶ στὸν Ἄγγλο ἀξιωματικὸ Bannister εἶχε ἀναθέσει ὁ Κόχραν τὴ σύσταση τακτικοῦ ναυτικοῦ σώματος γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη στὰ νησιὰ καὶ στὰ πλοῖα. Βλ. C. M. Woodhouse, *The Philhellenes*, Λονδίνο 1969, σ. 80. D. Dakin, *British and American Philhellenes during the War of Greek Independence: 1821-1833*, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 148, 149-155, 203, 206.

14. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. 112 (10 Ὀκτ. 1827) καὶ φακ. 113 (5 Νοεμ. 1827).

14α. Βλ. ἐφ. *Le Spectateur Oriental*, φ. 296 (1.12.1827), σ. 2. Πβ. ἐφ. *Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος*, φ. 4 (15.1.1828), σ. 15.

πιτροπή, με απόφαση τῆς Βουλῆς¹⁵, «διατάτει νὰ ἐκδοθῶσι ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ... αἵτινες ὑποδεικνύουν μ' ὅλην τὴν ἀκριβείαν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς ὀλόκληρην τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς περὶ σταυροφορίας διασπαρήσης φήμης, ... καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν θέλει συγκατανεῦση ποτὲ νὰ ἀποσπασθῇ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, καὶ νὰ συλληφθοῦν ἐκεῖνοι, οὔτινες ἐστάθησαν οἱ πρωταίτιοι τοῦ νὰ διαδοθῇ εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μία τοιαύτη ἰδέα, καὶ νὰ παιδευθοῦν ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματος των ἀφ' οὗ κριθοῦν νὰ ἐκδοθῇ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀξιότιμον στόλαρχον κοινοποιοῦσα πρὸς αὐτὸν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν Νῆσον Νάξον, . . . , καὶ νὰ ζητηθοῦν πληροφορίαι ἀκριβεῖς ἀπ' αὐτὸν περὶ τῶν διατρέζαντων εἰς τὴν Νῆσον Νάξον»¹⁶.

Ἐξάλλου στὶς ἐγκύκλιες ἐπιστολὲς ποὺ ἐκδίδονται ἀπὸ τὴ Γραμματεία τοῦ Ἐσωτερικοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομίας, «πρὸς τοὺς Δημογέροντας καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους», καταδικάζονται οἱ φῆμες ποὺ κυκλοφόρησαν, «ὅτι τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος δὲν θέλει λάβῃ τὴν ἰδίαν τύχην τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὅσον ἀπέχει τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦτο γίνεται δῆλον ἀπὸ τὴν συνθήκην τῆς 8ης Ἰουλίου, ἄλλο τόσον εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῆς τρίτης ἐθνικῆς συνελεύσεως»¹⁷.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἀντίδραση ἑνὸς ἑλληνα ἔμπορου ἀπὸ τὴ Σύρα, τοῦ ὁποίου ἀγνοοῦμε τὸ πλήρες ὄνομα — ὑπογράφει Στέφανος Δ. . . — ἀνθρώπου «ἐν μεγάλῃ ὑπολήψει παρὰ τοῖς συμπατριώταις του»^{17α}, ποὺ ἔγραψε στὸν Κόχραν γιὰ νὰ ἐκφράσει τὶς ἀντιρρήσεις του στὴν πρόταση τοῦ ναύαρχου. Τὸ γράμμα ὑποδεικνύει στὸν Κόχραν νὰ περιορίσει τὶς πρωτοβουλίες του στὰ ὅρια τῶν ἀρμοδιοτήτων του καὶ νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ θέματα ποὺ εἶναι στὴ δικαιοδοσία του: τὴν καταστολὴ τῆς πειρατείας, ποὺ ἡ ἔκτασή της θίγει ἰδιαίτερα τοὺς ἔμπορους τῆς Σύρας καὶ τῆς Ἑλλάδας γενικώτερα. Τὸ γράμμα αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ πιὸ ἀυστηρὴ κριτικὴ ποὺ γνωρίζουμε νὰ ἔχει ἀσκηθεῖ δημόσια στὰ χρόνια ἐκεῖνα, γιὰ τὴ δράση τοῦ ἀγγλοῦ ναύαρχου στὴν Ἑλλάδα. Φαίνεται ὅτι

15. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. 115 (ἀρ. 110 - 7 Νοεμ. 1827) καὶ (12 Νοεμ. 1827).

16. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. 115 (ἀρ. 814 - 13 Νοεμ. 1827).

17. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. 115 (ἀρ. 1504 - 15 Νοεμ. 1827.)

17α. Βλ. ἐφ. *Le Spectateur Oriental*, ὅ.π. Πβ. ἐφ. *Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος*, ὅ.π.

άντιγράφτηκε και κυκλοφόρησε σὲ χειρόγραφα αντίγραφα, μερικά ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔφτασαν ὡς τὴ Σμύρνη. Ὁ Spectateur Oriental δημοσιεύει ἀμέσως γαλλικὴ μετάφραση, ἀπὸ τὴν ὁποία μεταφράζει ξανά στὰ ἑλληνικά ὁ «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος» τῆς Βιέννης, στὸ φύλλο τοῦ τῆς 15 Ἰανουαρίου 1828^{17β}:

Σύρα, τῆ 9.(21) Νοεμβρ. 1827

Μυλόρδε! Οἱ Ἕλληνες ἔμαθον μετὰ λύπης τὴν ἀνιερὰν σημασίαν, τὴν ὁποίαν δίδεις εἰς τὸ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐπιτροπὴν τῆς διοικήσεως γράμμα τῶν τριῶν ναυάρχων. Ἄχρι τοῦδε ἐπιστευόμεν, ὅτι τὸ λαμπρὸν κατόρθωμα κατὰ τὸ Ναυαρίνον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἐκεῖνο τὸ γράμμα, δὲν ἐδύνατο νὰ ἀποβλέπη εἰς τὸ νὰ μᾶς ὑποτάξῃ ἐκ νέου εἰς τὸν ζυγόν, τὸν ὁποῖον ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἀποτεινάζωμεν ἔστοχαζόμεθα, ὅτι ὁ σκοπὸς τῶν φοβερισμῶν τῶν ναυάρχων ὑπάρχει νὰ καταπαύσῃ τὸ πειρατικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀτιμάζει τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐνώπιον ὅλης τῆς Εὐρώπης, καθότι πάντα ταῦτα τὰ κακὰ ἀποδίδονται εἰς ὅλον τὸ ἔθνος. Ἡμεῖς στενάζομεν ὑπὸ τὴν μᾶστιγγα τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς συμφορᾶς· οἱ ἡμέτεροι ναῦται ὑστερηθέντες τῶν συνειθισμένων πόρων τοῦ ἐμπορίου, ἔπραξαν ἐναντίον τῶν πολεμικῶν δικαίων, καὶ παρὰ πολλοὶ φεῦ ἐξ αὐτῶν, ἀμνήμονες πρὸς τὴν πατρίδα των καὶ ἀνάισθητοι πρὸς τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ τῆ παρασκευάσωσιν, ἔδραξαν τὸ ἐπιτήδευμα τῆς πειρατείας. Ἄφ' οὗ, προσμένοντες τόσον καιρὸν, ἴδομεν Σε τέλος πάντων ἐλθόντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰλπίζομεν νὰ καταπαύσῃ μετ' ὀλίγον ἐκεῖνας τὰς ἀταξίας ἢ ἐνέργεια τοῦ χαρακτῆρος σου, ἢ δυνατὴ κατ' ἀμφοτέρα τὰ Ἡμισφαίρια ὑπόληψις τοῦ ὀνόματός σου καὶ τῶν κατορθωμάτων σου, ὥστε ψηφισθεῖς ναύαρχος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου διὰ νὰ τὸν καθοδηγήσῃς εἰς νίκας κατὰ τῶν ἡμετέρων ἐχθρῶν, εἶχες νὰ συγκαταπολεμηῇς καὶ τὸν ἡμέτερον κινδυνωδέστατον ἐχθρὸν, τὰς ἡμετέρας λέγω ἀντιζηλίας καὶ τὴν ἡμετέραν ἀναρχίαν. Ἡμεῖς συνωδευόμεν Σε μὲ τὰς εὐχὰς ἡμῶν καὶ πνευματικῶς καθ' ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά Σου κατὰ τὴν Κυλλήνην, Πειραιέα, Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἕως κατὰ τὴν Χίον αὐτὴν πάντα σου λόγου ἠχροαζόμεθα ἀτενῶς, καὶ πᾶσα ἡμῶν ἢ προσοχὴ ὑπῆρχε πρὸς Σε προσηλωμένη. Ἡμεῖς ἐμεμφόμεθα μόνον τὴν κακὴν μοῖραν, ὅτε ἐχρημάτιζες ἀτυχῆς εἰς τὰς ἐκστρατείας Σου, ποτὲ δὲ δὲν ἐγογγύσαμεν ἐναντίον τῶν στόλων τῶν συμμαχικῶν Δυνάμεων ὡς βαλόντων δῆθεν τὸ μικρότατον ἔμποδον εἰς τὰ ἐπιχειρήματά σου, διότι ποτὲ δὲν ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τοιοῦτο τί. Σὺ διαθέτεις καὶ τὴν σή-

μερον τὸ Ἀρχιεπίσκοπος ἀκωλύτως, καὶ βέβαια τῆς ψιλῆς τύχης ἔργον ὑπῆρχεν ἂν διέφυγόν σε μεμονωμένως περιπλέοντα Τουρκικὰ πλοῖα, πάντη δὲ ἐσχάτως καὶ ὁ Ταχίρ Πασιᾶς (πλέον ἀπὸ Ναυαρίνου εἰς Κωνσταντινούπολιν). Μεταξὺ τῶν ἀσχολιῶν σου καὶ φροντίδων εἴτε ὑπὲρ σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος, εἴτε ὑπὲρ παλιγγενεσίας ἑνὸς πολυθρυσλήτου τάγματος τολμῶμεν καὶ αὐθις νὰ σὲ παρακαλέσωμεν νὰ ρίψῃς βλέμμα εἰς τοῦτο τὸ θέατρον τῆς ἡμετέρας δυστυχίας καὶ τῶν ἡμετέρων ἐλαττωμάτων. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος ἐξορκίζομέν σε νὰ στρέψῃς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν σοι δύναμιν οὐχὶ πλέον ἐναντίον τῶν Τουρκικῶν στόλων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἠλευθερώθημεν, ἀλλ' ἐναντίον τῶν κακούργων οἴτινες κρημνίζουσί μας εἰς ἀπώλειαν· στρέψε λέγω τὴν ἐνέργειάν σου καὶ τὰ ὄπλα σου ἐναντίον τῶν πειρατῶν, τῶν ὁποίων αἱ πράξεις καθιστῶσιν ἡμᾶς μισητοὺς παρὰ πάσῃ τῇ Χριστιανοσύνῃ, ἐν ᾧ χρέος ἔχομεν ἱκετεύοντες ὅλην τὴν Χριστιανοσύνην νὰ ὁμολογῶμεν αὐτῇ χάριτας. Δίδαξον ἡμᾶς σύ, ὁ μαχησάμενος τόσον πολυκλεῶς ἐν ταῖς σειραῖς πεπολιτισμένων ἔθνων, τοὺς κανόνας καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ δικαίου τῶν ἔθνων. Μή, ἐξαπατῶν ἡμᾶς με ψευδεῖς φόβους ἢ ψευδεῖς ἐλπίδας, διεγείρῃς διχόνοιαν μεταξὺ ἡμῶν, οὔτε δέ, παριστῶν ἐκείνους, ὅσοι χθὲς ἐμάχοντο ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς θέλοντας δῆθεν αὐριοῦ νὰ μᾶς παραδώσωσιν ἀπλῶς καὶ ἔτυχεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐχθρούς, αὐξάνε τὴν τόσον εὐκόλον εἰς δυστυχεῖς δυσπιστίαν, καὶ τότε δὲν θέλει μετανοήσῃ ἢ Ἑλλάς, ὅτι προηυτρέπισέ σοι ἀνταμοιβάς, ἀλλὰ μάλιστα εὐγνώμων διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις σου ἀνεγερεῖ σοι ἀνδριάντας καὶ ἐγχαράξει τὸ ὄνομά σου ἐπὶ τῷ μνημείῳ τῆς ἐλευθερίας. Δέχθητι, ὦ Μυλόρδε, φιλοφρόνως ταύτας τὰς παρατηρήσεις καὶ σκέψεις ἑνὸς ἀνδρός, ὅστις ἀγαπᾷ τωόντι τὴν δόξαν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος του.

Ἔχω τὴν τιμὴν κ.λ.π.

Στέφανος Δ...

Στὶς ἐξηγήσεις, ποὺ δίνει μὲ γράμμα του στὴν Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ, ὁ Κόχραν παρουσιάζει τὸ πέρασμα του ἀπὸ τὴ Νάξο καὶ τὸ σταθμὸ του ἐκεῖ σὰν τυχαῖο: «ὁ ἄνεμος ἦτον ἐναντίος διὰ τὸν Βόλον ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐσκόπευα». Τὴν πρόταση ποὺ ἔκαμε στοὺς Ἀξιῶτες τὴν δικαιολογεῖ λέγοντας ὅτι, ὅταν ἔφτασε στὴ Νάξο, ἀνέβηκαν στὸ πλοῖο του «δύο ἄνθρωποι» καὶ ὅταν ἔγινε λόγος γιὰ τὴν προκήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων τοὺς εἶπε, «ὅτι ἂν οἱ σκοποὶ εὐρωπαϊκῆς τινὸς δυνάμεως ἐκατώρθωσαν νὰ περιορίσουν τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, εἰς τὰ στενὰ ὄρια ἀπὸ τὸν Βόλον ἕως τὴν Ναύπακτον, περιέχοντα τὰ γειτονεύοντα μικρὰ νησιά, Σαλαμίνα, Αἴγινα, Ὑδρα καὶ Σπέτσες, ἦτο καλὸν διὰ τοὺς κατοίκους τῶν ἄλλων νήσων νὰ προσέχουν μήπως ὑποταχθοῦν

έξαφνα εις τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Καὶ ἂν δὲν τοὺς συγχωρεθῆ νὰ μεταχειρίζονται τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, νὰ προτιμήσουν εἰς πᾶσαν περιστασιὶν νὰ ἀποθάνουν ὑπὸ τὸν σταυρὸν παρὰ νὰ ζήσουν πλέον ὑπὸ τὴν ἡμισέληνον». Στὴ συνέχεια τοῦ γράμματός του ὁ Κόχραν ἰσχυρίζεται πὼς ἀργότερα ἔμαθε, ὅτι ἡ συμβουλή του ἐρμηνεύτηκε ἔτσι, ποὺ νὰ φανεῖ ὅτι ἐπιδιώκει τὸ χωρισμὸ τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπην Ἑλλάδα, ἐνῶ ἀντίθετα ἐκεῖνος πρότεινε τὴν καλύτερην λύσιν στὸ ἀδιέξοδο, στὸ ὁποῖο ὀδηγοῦσε τοὺς νησιῶτες ἢ προκήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων. Δὲν ἐπιθυμεῖ, συνεχίζει, τὴν ὑποταγὴν τῶν νησιῶν «εἰς οἰανδήποτε ἐξωτερικὴν ἐξουσίαν», καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἄφησε στὸ νησι τρεῖς βδομάδες ἀκόμα τὸ τακτικὸ καὶ συμβούλευσε τοὺς Ἀξιῶτες νὰ ὀργανώσουν πολιτοφυλακὴν γιὰ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ νησιοῦ τους, «ἐπειδὴ καθὼς ἐφαίνετο ἀπὸ τὸ νόημα τοῦ γράμματός τῶν ναυάρχων, δὲν εἶχαν νὰ ἐλπίσουν πλέον ὑπεράσπισιν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν θαλασσινὴν δύναμιν». Ὑπακούοντας μάλιστα στὴ διαταγὴν τῶν τριῶν ναυάρχων, γὰρ νὰ μὴν βλάψῃ τὸν Ἀγῶνα, ὅπως πιστεύει, κοινοποίησε τὴν προκήρυξιν τους στὰ ἑλληνικὰ κανονοφόρα πλοῖα «Φιλέλλην Ἀγγλῆς» καὶ «Βαβάρια» καὶ μὲ τὴν κορβέτα «Ἰδρα» καὶ τὸ μπρίκι «Σωτῆρ» μπῆκε «ἐντὸς τῶν ὁρίων, εἰς τὰ ὁποῖα περὶ ὁρίσθησαν τὰ κινήματα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου»¹⁸.

Μὲ τίς ἐξηγήσεις αὐτὲς τοῦ Κόχραν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις φάνηκε ἱκανοποιημένη. Τὶ ἄλλο μποροῦσε ἄλλωστε νὰ κάνει. Ὅπως δὲν ἔχει νὰ διώξῃ τὸν Κόχραν. Τὸ θέμα ὅμως δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τόσο ἀπλὸ καὶ ἀνώδυνο, ὅσο τὸ παρουσίασε ὁ Κόχραν στίς ἐξηγήσεις του πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Στὴν ἐρμηνείαν του θὰ βοηθήσῃ μιὰ σύντομη ἀναδρομὴ στίς ἐνέργειαι τοῦ διαλυμένου πιά τάγματός τῶν Ἰωαννιτῶν, γιὰ ἐγκατάστασιν στὸν ἑλληνικὸν χῶρον κατὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, οἱ ὁποῖαι ἔγιναν ἀντικείμενον ἐκμετάλλευσος καὶ προώθησης διαφόρων συμφερόντων στὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον¹⁹.

Οἱ Ἰωαννῆτες ἐμφανίζονται γιὰ πρώτη φορὰ στὸν ἐπαναστατημένον ἑλληνικὸν χῶρον τὴν ἐποχὴν τοῦ συνεδρίου τῆς Βερόνας, τὸ 1822, ὅποτε διατυπώνουν προτάσεις συμμαχίας στὴν ἑλληνικὴν ἀντιπροσωπείαν, ποὺ ἔχει φθάσει στὴν Ἰταλίαν μὲ σκοπὸν νὰ παρουσιάσῃ στὸ συνέδριον τῆς Βερόνας τὴν κατάστασιν στὴν ὁποία βρίσκεται ἡ ἐπαναστατημένη Ἑλ-

18. ΑΥΕ, ὁ.π. (30 Νοεμ. 1827). Πβ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 71. Α. Δασκαλάκης, ὁ.π., σ. 655.

19. Βλ. C. E. Engel, *Histoire de l'Ordre de Malte*, Γενεύη 1968, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

λάδα²⁰. Ἡ ἑλληνικὴ ἀποστολὴ ἀπέτυχε, ἐπειδὴ, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ μετὰβασή της στὴ Βερόνα ἀπαγορεύτηκε. Ὁ Ἄν. Μεταξῆς, ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν ἀποτυχία αὐτῆ, καὶ ὕστερα ἀπὸ ὑπόδειξη τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Παπικοῦ κράτους, καρδινάλιου Γκονζάλβι, καὶ τὴν πίεση τοῦ γάλλου φιλέλληνα Ph. Jourdain, πού μετέχει στὴν ἑλληνικὴ ἀποστολή, ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν τοποτηρητὴ τοῦ Μεγάλου Μάγιστρο τοῦ τάγματος A. Bouska, ὁ ὁποῖος προτείνει συμμαχία τῶν Ἴπποτῶν μὲ τὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα. Ὁ Α. Μεταξῆς ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Jourdain νὰ διαπραγματευθεῖ μὲ τὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Τάγματος στὸ Παρίσι, ὅπου καὶ ὁ γάλλος φιλέλληνας ὑπογράφει τελικὰ μιὰ προσωρινὴ συνθήκη συμμαχίας. Ὁ Jourdain, πλοίαρχος τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, πού δρᾷ καὶ σὰν γάλλος πράκτορας στὴν Ἑλλάδα, ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τῆς συνθήκης αὐτῆς πιστεύει, ὅτι ἡ προώθηση τοῦ τάγματος στὸ Αἰγαῖο θὰ ἐμποδίσει τὴ μονοπώληση τοῦ ἐμπορίου στὴ Μεσόγειο ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, ἡ ὁποία κατέχει ἤδη τὸ Γιβραλτᾶρ καὶ τὴ Μάλτα²¹.

Ὅσο κρατᾶνε οἱ διαπραγματεύσεις, πολλοὶ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ παίρνουν θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ θέση σχετικὰ μὲ τὴ συμμαχία. Ὁ Ἰγνάτιος, πού σὲ γράμμα του στὸν Ἄλ. Μαυροκορδαῖτο²², φαίνεται νὰ βρίσκει στὴν ἀρχὴ συμφέροντες τὶς προτάσεις τοῦ τάγματος, ἐπισημαίνει μιὰ ἐνδεχομένη ἀντίδραση τῆς Ἀγγλίας καὶ τελικὰ ἀποτρέπει τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση ἀπὸ τὴ συμμαχία συμβουλευόντας τὴν ὅμως νὰ ἀπορρίψει μὲ διπλωματικότητα τὴν πρόταση τῶν Ἴπποτῶν, ὥστε νὰ μὴν ἔρθει

20. Βλ. Ph. Jourdain, *Mémoires historiques et militaires sur les événements de la Grèce*, τ. I, Παρίσι 1828, σ. 187-300. Ν. Σπηλιάδης, *ἔ.π.*, τ. I, Ἄθ. σ. 503. Σπ. Τρικούπης, *ἔ.π.*, τ. I', σ. 78-79. Η. Γεωργίου, *Ὁ Ph. Jourdain καὶ ὁ S. K. Molay ἐν τῇ κατὰ τὸ 1823 συνθήκῃ τῶν Ἰωαννιτῶν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως*, Ἄθ. 1952. Δ. Πασχάλης, «Οἱ Ἴππότες τῆς Μάλτας καὶ ἀπόκριφοι ἐνέργειαι αὐτῶν περὶ καταλήψεως διαφόρων νήσων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως», *Ἡμερολόγιον Μεγάλης Ἑλλάδος*, 1932, σ. 235-248. Ν. Βλάχος, «Ἡ ἀναβίωσις τῶν κατακτητικῶν βλέψεων τῶν Ἴπποτῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλῆμ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπαναστάσιν τοῦ 1821», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Παντείου Σχολῆς*, 1949-1950, σ. 477. Ε. Γ. Πρωτοψάλτης, *Κατακτητικαὶ βλέψεις τῶν Μελιταίων Ἴπποτῶν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου (1822-1824)*, Ἄθηνά 56 (1952), σ. 142-187. Τοῦ ἴδιου, *Ἰγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας 1766-1828*, Α', Ἄθ. 1959, σ. 225-228.

21. Βλ. Ph. Jourdain, *ἔ.π.*, σ. 192.

22. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, *Κατακτητικαὶ βλέψεις*, σ. 163-164. Τοῦ ἴδιου, *Ἰγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας*, σ. 227.

σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ Γαλλία ἢ ὅποια βρίσκεται σὲ φιλικὲς σχέσεις μὲ αὐτοὺς καὶ ἔχει συμφέροντα ἀπὸ τὴν ἐγκατάστασή τους στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο²³.

Ἡ προσπάθεια τῶν Ἰωαννιτῶν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν κακὴ τροπὴ ποὺ εἶχαν πάρει ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὰ πράγματα στὴν Ἑλλάδα δὲν καρποφόρησε. Οἱ παράλογες ἀπαιτήσεις τους καὶ ὁ τυχοδιωκτικὸς χαρακτήρας τῆς ὑπόθεσης αὐτῆς ἐγίνε ἐγκαιρὰ ἀντιληπτὸς ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησι, ποὺ σταμάτησε κάθε συζήτηση. Στὴν πραγματικότητά «ἀντὶ νὰ βοηθηθῆ ἢ Ἑλλάς ὑπὸ τοῦ τάγματος, ὡς ἤλπιζεν, ἔπρεπεν αὐτὴ νὰ τὸ βοηθήσῃ καὶ νὰ τὸ παράξῃ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι»²⁴.

Στὰ μέσα τοῦ 1826 οἱ Ἰππότες τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Μάλτας ἐπανεμφανίζονται στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Λεπτομέρειες μᾶς παρέχει ὁ κόμης de Rumigny στὰ Ἀπομνημονεύματά του²⁵. Συγκεκριμένα ὁ Rumigny γράφει, μὲ ἡμερομηνία 28 Ἰουνίου 1826, ὅτι οἱ Ἰππότες, μὲ πρωταγωνιστὲς παλιὺς ἀξιωματούχους τοῦ Τάγματος, θέλησαν νὰ ἀνασυστήσουν τὸ τάγμα καὶ νὰ τοῦ ξαναδώσουν ζωὴ. Τότε κάποιος Γάλλος ἐπιχειρηματίας καὶ τυχοδιώκτης, ὁ Ouvrard²⁶, πλησίασε ἕναν ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς κίνησης, τὸν στρατηγὸ J. Dubourg, καὶ προσφέρθηκε νὰ βοηθήσῃ τὸ τάγμα στὴν προσπάθεια τοῦ αὐτῆ, παρέχοντας τὴν ἀπαιτουμένη οἰκονομικὴ βοήθεια, ποὺ ἐγίνε ἀποδεχτὴ ἀπὸ τοὺς Ἰππότες. Ὁ Ouvrard ὅμως κάθε ἄλλο παρὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν τύχη τοῦ τάγματος: γι' αὐτὸν οἱ Ἰππότες εἶναι «le masque qu'il met en avant pour marcher à son but»: χρησιμο-

23. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, *Ἱγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας*, ῥ.π., σ. 227-228.

24. Βλ. Σπ. Τρικούπης, ῥ.π., σ. 79.

25. Βλ. R. M. Courand d'Ablancourt, *Souvenirs du général Comte de Rumigny*, Παρίσι 1921, σ. 192-194. Πβ. D. Dakin, «British intelligence of events in Greece, 1824-1827», *ΔΙΕΕ*, 13 (1956) 181. Ὁ Rumigny ἦταν ὑπαπιστής τοῦ δούκα τῆς Ὀρλεάνης. Πβ. Κ. Ν. Ράδος, *Περὶ τὸ στέμμα τῆς Ἑλλάδος: Ἡ ἀπόπειρα τῶν Ὀρλεανιδῶν 1825-1826*, Ἀθ. 1917, σ. 21, 52. D. Dakin, *British and American Philhellenes*, ῥ.π., σ. 51.

26. Ὁ Ouvrard πλούτισε στὴν ἀρχὴ τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης κάνοντας ἐμπόριο χαρτιοῦ. Ἀργότερα ἐγίνε προμηθευτὴς τοῦ στόλου. Τὴν ἐποχὴ τοῦ Διευθυντηρίου καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας ἀνέλαβε τὴν προμήθεια στρατιωτικοῦ ὕλικου. Τὸν ὑποπετέθησαν γιὰ ἀπάτη καὶ τὸν φυλάκισαν. Παρόλα αὐτὰ τὸ 1823 διορίζεται στρατηγὸς τροφοδότης τῆς ἐκστρατείας στὴν Ἰσπανία. Ὁ συνεταῖρος του τὸν κατηγορεῖ γι' ἀπάτη καὶ ὁ Ouvrard, προκειμένου νὰ πληρώσει, προτιμᾶ νὰ πάει φυλακὴ γιὰ 5 χρόνια, δηλαδὴ μέχρι τὸ 1828. Πεθαίνει τὸ 1847. Βλ. R. M. Courand d'Ablancourt, ῥ.π., σ. 192.

ποιώντας τους Ἴππότες σάν προκάλυμμα, θέλει νά πετύχει τήν κατάληψη τῆς Ρόδου καί τῆς Κρήτης καί σκοπεύει νά ιδρύσει στήν τελευταία μιὰ ἐμπορική ἐταιρία πάνω στά πρότυπα τῆς Ἐταιρίας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Σύμφωνα μέ τὸ σχέδιό του, ὑπάρχουν μεγάλες πιθανότητες νά δεχτοῦν οἱ Ἕλληνες νά ἐκχωρήσουν τὰ δύο νησιά στους Ἴππότες, καί ὁ Κόχραν, πού στὸ μεταξύ θά ἔχει μνηθεῖ στὸ σχέδιο, θά εἶναι τὸ μέσον, πού θά χρησιμοποιήσῃ ὁ Ounvard γιὰ νά τὰ ἀποκτήσει. Συγκεκριμένα ὁ Ἄγγλος ναύαρχος θά ἀναλάμβανε τήν κατάληψη τους ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐνισχυμένος μέ 6 ἑκατομμύρια φράγκα πού θά πρόσφερε ὁ Ounvard²⁷. Ὁ Ἄλ. Ἀξιότιος²⁸ ὁ ὁποῖος βρίσκεται ἤδη σὲ συμφωνία μέ τὸ γάλλο τυχοδιώκτη, πού κινεῖ ἀπὸ τῆ φυλακὴ τὰ νήματα τῆς τεράστιας αὐτῆς ἐπιχείρησης, θά ἀναλάμβανε νά στρατολογήσῃ 2-3 χιλιάδες ἄνδρες καί ὁ Κόχραν θά ριχνόταν στήν Κρήτη, ἀφοῦ προηγουμένως θά εἶχε καταστρέψῃ τὸ τούρκικο στόλο μέ τὰ ἀτμόπλοιά του²⁹.

Ὁ Ounvard διαπραγματεύεται μέ τὸ Τάγμα, ὑπογράφει ἰδιωτικὰ συμφωνητικὰ μέ τοὺς Ἴππότες — τὸ Τάγμα νομικὰ δὲν ὑφίσταται — βάζοντας πολὺ σκληροὺς ὅρους μέ ἀπώτερο σκοπὸ νά μὴ μπορέσουν νά ἀντεπεξέλθουν στὰ συμφωνημένα καί νά ἀναγκαστοῦν νά ἀποσυρθοῦν. Κατὰ τὸ σχέδιό του, ὅταν ἀργότερα θά εἶχε στὰ χέρια του κάποιον τιμῆμα τῆς Κρήτης, θά κοινοποιῶσε τὰ σχέδιά του γιὰ τὴ σύσταση τῆς ἐταιρίας σὲ Εὐρωπαίους τραπεζίτες καί θά προχωροῦσε σὲ διαπραγματεύσεις

27. Γιὰ ὅλα αὐτὰ βλ. R. M. Courand d'Ablancourt, *ὁ.π.*, σ. 193.

28. Ὁ Ἀλέξανδρος Ἀξιότιος στάλθηκε, τὸ Νοέμβριο τοῦ 1826, ἀπὸ τοὺς γαλλόφρονες στὸ Παρίσι, στὸ Δούκα τῆς Ὁρλεάνης, γιὰ νά διαπραγματευθεῖ μιὰ ἐνδεχόμενη ἀναγόρευση τοῦ δευτερότοκου γιου τοῦ Δούκα σάν βασιλιᾶ τῶν Ἑλλήνων. Βλ. Ν. Σπηλιᾶδης, *ὁ.π.*, τ. Β', σ. 391-392.

29. Ὁ Κόχραν ὑπόγραψε στίς 4/16 Αὐγούστου 1825 συμφωνητικὸ μέ 11 ὅρους προκειμένου νά ἀναλάβῃ ναύαρχος τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου. «Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ἑλλάδος παραλαμβάνουν τὸν Λόρδον Κόχραν ἀπὸ τῆς σήμερον μέχρι τῆς ἀγαθῆς ἐκβάσεως τοῦ ἀγῶνος των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς Ναύαρχον ἑλοῦ τοῦ ξένου ἐπικουρικοῦ στόλου εἰς τὸν παρόντα μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας πόλεμον». Βλ. Δ. Ι. Λαζαρόπουλος, *Τὸ πολεμικὸν Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας μέχρι βασιλείας Ὁθωνος 1821-1833*, Ἀθ. 1936, σ. 94. Σάν ξένος ἐπικουρικός στόλος χαρακτηρίζεται ὁ στολισκός ἀπὸ τίς δύο φρεγάτες καί τὰ πέντε ἀτμοκίνητα πλοῖα τοῦ ὁποῖου ὁ λόρδος Κόχραν, γιὰ διπλωματικούς λόγους, θά εἶχε τὴν εἰκονικὴ ἰδιοκτησία. Τὰ πέντε ἀτμόπλοια παραγγέλθηκαν στὸν μηχανικὸ Galloway στὸ Λονδίνο, ὕστερα ἀπὸ ἀπαίτηση τοῦ Κόχραν, ἀφοῦ προκαταβλήθηκαν 113.000 λίρες ἀπὸ τὸ β' δάνειο. Ἡ παραγγελία τους ἦταν ὅρος γιὰ νά ἀναλάβῃ ὁ Κόχραν ναύαρχος (*ὁ.π.*, σ. 94).

μαζί τους για τη σύναψη δανείου 30 εκατομμυρίων φράγκων, που θα του έδινε τη δυνατότητα να συνεχίσει τον πόλεμο και να αποκτήσει την υπόλοιπη Κρήτη καθώς και τη Ρόδο. Στη φάση αυτή θα πρόσφερε βοήθεια και στους Έλληνες, με το σκοπό να τους κάνει να ενδιαφερθούν για την επιτυχία του σχεδίου του για την εταιρία. Αντιλαμβάνεται ότι χωρίς τους Έλληνες ή υπόθεση της εταιρίας δεν μπορεί να πετύχει, αλλά πιστεύει, ότι οι Έλληνες θα προσφέρουν βοήθεια, εφόσον χωρίς την εταιρία δεν θα έχουν ούτε χρήματα ούτε πλοία. Σχεδίαζε να εγκαταστήσει στην Κρήτη ένα διαμετακομιστικό σταθμό για τη διακίνηση εμπορευμάτων από τη Συρία και όλη την Ανατολή. Η εταιρία θα έμπαινε κάτω από τη προστασία της Γαλλίας όπως οι Ίνδιες βρίσκονταν κάτω από τη προστασία της Αγγλίας³⁰.

Κατά την αντίληψη του Ouvrard ή τωρινή θέση του Κόχραν και άλλες περιστάσεις θα εξασφάλιζαν τη συνεργασία του για τη πραγματοποίηση του σχεδίου. Και τουτο έπειδή την εποχή αυτή ο Κόχραν βρίσκεται χωρίς χρήματα, ενώ τα ατμόπλοια που κατασκευάζονται στο Λονδίνο από τον Galloway, δεν του παραδίνονται³¹. Προσχωρώντας λοιπόν ο Κόχραν στο σχέδιο του Ouvrard, θα πρότεινε συγχρόνως στους Έλληνες: «Με τα ατμόπλοια δεν έγινε τίποτα, οι εκπρόσωποι σας κατασπατάλησαν τα χρήματα του δανείου και τα πλοία δεν μπορούν να βγούν από τον Τάμεση. Σας προσφέρω 6 εκατ. Μ' αυτά θα πολεμήσω τους Τούρκους. Άλλα τα χρήματα θα έρθουν στα χέρια μου μόνον εφόσον έχωρήσετε την Κρήτη και τη Ρόδο»³². Στη συνέχεια του σχεδίου του ο Ouvrard αντιμετωπίζει ακόμα και την περίπτωση να άρνηθεί ή ελληνική κυβέρνηση, όποτε θα προσπαθούσε να την πιέσει, εξαγοράζοντας πρόσωπα με έπιρροή στους κυβερνητικούς κύκλους.

Σημειώνοντας ο Rumigny τα σχέδια αυτά, μάς πληροφορεί ότι ήδη είχε κινητοποιηθεί ο Th. Gordon και ο εκπρόσωπος των Ίπποτων στρατηγός J. Dubourg, που άρχισαν να αναζητούν τον Κόχραν στη Μεσόγειο, από το Παλέρμο και το Κάλιαρι μέχρι τη Μάλτα. Και προσθέτει ακόμα, ότι σ' αυτό το σημείο βρίσκεται ή όλη υπόθεση, ενώ ο

30. Βλ. Courand d'Ablancourt, *ό.π.*, σ. 193.

31. Ένώ έπρεπε να παραδοθούν μέσα σε τρεις μήνες είχε περάσει ένας όλοκληρος χρόνος και δεν είχαν παραδοθεί ακόμα, και αυτό, γιατί ή επανάσταση στην Ελλάδα βρισκόταν σε κρίσιμη καμπή — ο Ίμπραήμ άλώνιζε στην Πελοπόννησο — και οι Ρικάρδοι θέλησαν να εξασφαλίσουν τα χρήματα του δανείου που έδωσαν στους Έλληνες, κρατώντας τα πλοία. Με τη μεταστροφή της Εύρωπαϊκής πολιτικής παραδίνονται και τα πλοία. Βλ. Δ. Ι. Λαζαρόπουλος, *ό.π.*, σ. 96-97, 102, 106.

32. R. M. Courand d'Ablancourt, *ό.π.*, σ. 194.

Ouvrard γελάει όταν σκέφτεται ότι «les vieilles perruques de l'ordre de Malte sont assez folles» για να πιστέψουν ότι θα σπαταλούσε τον καιρό του και την περιουσία του στην ανασύσταση ενός τάγματος ξεπεσμένου, που οι όποιεσδήποτε προοπτικές βοήθειας, και οι πιο άσημαντες ακόμα, αναζωπύρωναν τις ελπίδες τους για αναγέννηση. Στο πραγματικό σχέδιο λίγοι είναι οι μυημένοι. Ὁ Ouvrard, από τη φυλακή πάντα, διευθύνει την τυχοδιωκτική αυτή επιχείρηση πιστεύοντας, ότι και η κατάσταση στην Ελλάδα θα ευνόησει την επιτυχία του σχεδίου του, αλλά και τα έσωτερικά προβλήματα της Τουρκίας δεν θα της επιτρέψουν να βοηθήσει την Κρήτη, όταν στο μεταξύ ο Κόχραν θα την έχει αποκλείσει³³.

Τί τελικά έγινε ύστερα απ' όλες αυτές τις μηχανορραφίες και τα σχέδια δεν ξέρουμε. Ὁ Rumigny δεν μάς δίνει άλλα στοιχεία. Τό πιο πιθανό είναι ότι αυτή η ιστορία δεν είχε καμιά συνέχεια, με τον τρόπο τουλάχιστον που τη συνέλαβε και τη σχεδίασε ο Ouvrard. Και οι Ἴππότες, που «depuis que la Grèce combat pour s'affranchir du joug des Turcs et pour redevenir une nation libre et indépendante, . . . se donnent à leur tour du mouvement dans l'espoir de faire revivre leurs anciennes institutions et de leur donner encore une place dans le monde politique»³⁴ δεν εγκαταλείπουν τις προσπάθειες να αποκτήσουν γρή στην Ἀνατολική Μεσόγειο.

Στο τέλος του ίδιου χρόνου ο Ἐυνάρδος μεσολαβεῖ για λογαριασμό των Ἴπποτων στην ελληνική κυβέρνηση και της υποδεικνύει να επανεξετάσει τις προτάσεις συμμαχίας του Τάγματος³⁵. Στο σχετικό γράμμα του Ἐυνάρδου ή ελληνική κυβέρνηση απαντά, ότι μια τόσο σημαντική απόφαση μόνο ή Ἐθνική Συνέλευση μπορεί να πάρει³⁶. Ὁ Ἰγνάτιος, που ενημερώνεται από την ελληνική κυβέρνηση για τη μεσολάβηση του Ἐυνάρδου, προσπαθεῖ να τοῦ ἐξηγήσει τους λόγους για τους οποίους οι Ἕλληνες δεν μπορούν να αποδεχτοῦν τις προτάσεις συμμαχίας υποστηρίζοντας ότι: α) «. . .δεν ἔμπορουν οι Ἕλληνες να παραχωρήσωσι τόπον ἐλεύθερον, διότι εἶναι ἄδικον καὶ ἐνάντιον εἰς τὴν τιμὴν τοῦ γέ-

33. ὁ.π., σ. 194.

34. Βλ. Σπ. Θεοτόκης, Ἀλληλογραφία Ι. Α. Καποδίστρια - Ι. Γ. Ἐυνάρδου 1826-1831, Ἀθ. 1929, σ. 16.

35. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, Ἰγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, ὁ.π., σ. 228-230.

36. Βλ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 189-191. Πρβλ. Ε. Πρωτοψάλτης, ὁ.π., σ. 229.

νους, β) ότι, ἐνῶ γίνεται πραγματεία εἰς Κωνσταντινούπολιν περὶ συμβιβασμοῦ ἀπὸ τοὺς πρέσβεις τῶν χριστιανῶν βασιλείων τὸ νὰ εἰσάξωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ Αἰγαῖον τὸ τάγμα τῶν ἱππέων, τὸ ὁποῖον εἶναι ὠρισμένον νὰ κρατῇ παντοτεινὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἀπίστων εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ θελήσωσι νὰ δώσωσιν εὐλογον πρόφασιν εἰς τὴν Πόρταν διὰ νὰ ἀπορρίψῃ τὰ περὶ συμβιβασμοῦ προβλήματα, καὶ νὰ ἀποδώσωσιν οἱ μεσολαβοῦντες τὴν ἀποτυχίαν τῆς πραγματείας των εἰς τὸ φέριμον τῶν Ἑλλήνων. γ) ὅτι οἱ Ἕλληνες χρεωστοῦν πολὺ εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, καὶ ὅ,τι πειράζει αὐτὴν τὴν μεγάλην γειτονικὴν δύναμιν δὲν θέλουν τὸ κάμει ποτέ, διότι φερόμενοι ἀγνώμονες, χάνουν τὴν προστασίαν της, ἥτις διὰ τὴν θέσιν των θέλει τοὺς εἶναι παντοτεινὰ ἀναγκαῖα». Καὶ συνεχίζει ὁ Ἰγνάτιος, ὅτι, μόνο ἂν δὲν δεχόταν ὁ Σουλτάνος τὴ μεσολάβηση τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καὶ συνεχιζόταν ὁ πόλεμος, θὰ μπορούσαν νὰ συζητηθοῦν οἱ προτάσεις τοῦ τάγματος. Καὶ πάλι, μόνον ἐφόσον ἀναφέρονται σὲ περιοχὴ πού δὲν θὰ εἶχε ἀκόμα ἐλευθερωθεῖ, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴ συγκατάθεση τῆς Ἀγγλίας³⁷. Ἐπιμένει ὁ Ἰγνάτιος στὸ ὅτι σὲ καμιά περίπτωση δὲν πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ ἔρθουν σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ στὴ συγκεκριμένη περίπτωση τὸ πιθανότερο εἶναι ὅτι μιὰ συμμαχία μὲ τὸ τάγμα θὰ τὴν δυσαρεστήσει, γιατί φαίνεται ὅτι ἡ Γαλλία βλέπει μὲ εὐχαρίστηση μιὰ προώθηση τῶν Ἰπποτῶν στὸ Αἰγαῖο. Ἡ μεσολάβηση μάλιστα τοῦ Ἐυνάρδου, ὁ ὁποῖος ἔχει δεσμούς μὲ τὴ Γαλλίαν³⁸ κάνει τὸν Ἰγνάτιο ἀκόμα πιὸ προσεκτικὸ.

Κατὰ τὸν Ι. Καποδίστρια, πού μὲ γράμμα του σπεύδει καὶ αὐτὸς νὰ διαφωτίσει τὸν Ἐυνάρδο σχετικά μὲ «τὰ πραγματικὰ» σχέδια τοῦ τάγματος, οἱ Ἰππότες ἴσως δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσουν τόσο τὴ Ρόδο ἢ κάποιο ἄλλο νησί στὸ Αἰγαῖο, ἀλλὰ τὴ δύναμιν καὶ τὰ ὠφελήματα πού θὰ τοὺς προσπόριζε ἡ συμμαχία, δηλαδὴ τ' ἀτμόπλοια πού ναυπηγήθηκαν στὴν Ἀγγλίαν, τὴν φρεγάτα πού κατασκευάζεται στὴν Ἀμερική, τὰ δάνεια, τὴν εὐνοια πού ἔχει ἡ ἑλληνικὴ ὑπόθεση στὴν Εὐρώπη, τίς δωρεές τῶν Εὐρωπαίων καὶ τὴ συνεργασία μὲ τὸ λόρδο Κόχραν, πού ἡ φήμιν τῆς γενναιότητος καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων του ἔχει ἀπλωθεῖ παντοῦ³⁹. Ὑστερα ἀπ' ἅλα αὐτὰ ὁ Ἐυνάρδος ἀντιλαμβάνεται ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ εἶχαν κανένα οὐσιαστικὸ ὄφελος ἀπὸ μιὰ συμμαχία

37. Βλ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 190. Ε. Πρωτοψάλτης, ὁ.π., σ. 229-230.

38. Πβ. Μ. Β. Σακελλαρίου, «J. G. Eynard, κορυφαῖος φιλέλληνας», *Μνήμη Ἰωάννη-Γαβριὴλ Ἐυνάρδου (1775-1863)*, Ἀθ. 1977 σ. 19 ἐξ.

39. Βλ. Σπ. Θεοτόκης, ὁ.π., σ. 14-15 (27 Νοεμ./9 Δεκ. 1826).

μέ τὸ τάγμα καὶ γράφει στὸν Ἰγνάτιο ὅτι δὲν εἶχε καμιὰ ἀνάμιξη στὴν ὅλη ὑπόθεση παρόλες τὶς πιέσεις ποὺ δέχτηκε⁴⁰.

Ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἔχει ἡ σύνδεση, ποὺ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸν Καποδίστρια⁴¹ — ἀνάμεσα στὸν Κόχραν καὶ τοὺς Ἰωαννίτες, οἱ ὁποῖοι στὸ τέλος τοῦ 1827 ἐμφανίζονται — σύμφωνα μὲ τὰ ἐγγραφὰ μας — γιὰ τελευταία φορὰ στὸν ἐλληνικὸ χῶρο καὶ πάλι πίσω ἀπὸ τὸν Ἀγγλο ναύαρχο. Ἡ σύνδεση αὐτή, ἐνδεχόμενα, χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ounvard⁴². Φαίνεται ὅτι, ἀφοῦ ναυάγησε ἡ τυχοδιωκτικὴ ἐκείνη ἐπιχείρηση γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ρόδου, ὁ Κόχραν διατήρησε ἐπαφὲς μὲ τὸ τάγμα, περιμένοντας νὰ παρουσιαστεῖ ἡ κατάλληλη εὐκαιρία γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει ἐκδούλευση, διευκολύνοντάς το στὴν ἀπόκτηση γῆς στὴ Μεσόγειο. Τώρα δὲν στρέφεται πιά στὴν Κρήτη καὶ τὴ Ρόδο, γιὰτὶ ἀντιλαμβάνεται, ὅτι οὔτε οἱ Ἕλληνες τῶν νησιῶν αὐτῶν θὰ δέχονταν τοὺς καθολικούς, οὔτε οἱ Τοῦρκοι θὰ ἄφηναν νὰ παρθοῦν νησιά τόσο σημαντικὰ ὅσο ἡ Κρήτη καὶ ἡ Ρόδος. Ἐξάλλου θὰ ἔπρεπε νὰ πολεμήσει τοὺς Τούρκους γιὰ νὰ τὰ ἀποκτήσει, ἐνῶ οἱ Σποράδες καὶ οἱ Κυκλάδες εἶναι ἐλεύθερες καὶ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν κατοίκων τῶν νησιῶν αὐτῶν, ποὺ ἦταν καθολικό, θὰ ἔβλεπε μὲ εὐχαρίστηση τὸν ἐρχομὸ τῶν ὁμοθρήσκων τους στὰ νησιά⁴³. Ἄλλωστε δὲν ὑπάρχουν καὶ τὰ χρήματα γιὰ νὰ ξεκινήσει ἓναν πόλεμο μὲ τὸ Σουλτάνο, ἀπλῶς ἐκμεταλεύεται τὸ κύρος ποὺ δίνει ἡ θέση τοῦ ἀρχιναυάρχου τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, στηρίζεται καὶ στὴν ψυχολογικὴ κατάσταση ποὺ δημιούργησε στοὺς νησιῶτες τοῦ Αἰγαίου ἡ προκήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων⁴⁴, ἀφήνοντας ἀπροστάτευτα τὰ νησιά τους, καὶ ἐπισείοντας τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἐπανόδου τῶν Τούρκων, προτείνει σ' αὐτὰ νὰ ὑψώσουν τὴ σημαία τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάν-

40. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, *ὁ.π.*, τ. Β', σ. 261-262.

41. Βλ. Σπ. Θεοτόκης, *ὁ.π.*, σ. 13-16.

42. Ὁ Ν. Σπηλιάδης, (*ὁ.π.*, τ. Γ', σ. 568), ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Κόχραν «καὶ πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶχεν εἰς τὴν κεφαλὴν του τοιοῦτον σχέδιον».

43. Οἱ καθολικοὶ τῶν νησιῶν Σύρου, Νάξου, Τήνου καὶ Σαντορίνης θὰ τοὺς δέχονταν, πιθανώτατα, μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση, μιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀγώνα, εἶχαν ἐπιδιώξει μὲ ἐπιμονὴ τὴ γαλλικὴ προστασία καὶ κατὰ ἓνα μέρος τὴν πέτυχαν. Βλ. Ε. Ρόζου, *ὁ.π.*, σ. 114-115. Πβ. G. Hofmann, «Das Papstum und der Griechische Freiheitskampf 1821-1829», *Orientalia Christiana* 136, Ρώμη 1952. Ἄντ. Παπαδόπουλος, «Ἡ στάσις τῶν Ἑλλήνων Καθολικῶν ἔναντι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, Παράρτημα 9, τ. 16, Θεσσαλονίκη 1971, σ. 152.

44. ΑΥΕ, *ὁ.π.*, (24 Ὀκτ. 1827). Πβ. Ἀρχ. Ὑδρας, *ὁ.π.*, σ. 320.

νου, γεγονός που πέρα από την προστασία του τάγματος θά τους προσέφερε και την προστασία των καθολικών της Ευρώπης⁴⁵.

Στό σημείο αυτό πρέπει ν' αναρωτηθούμε αν ο Κόχραν ενεργεί από ενδιαφέρον για τους "Έλληνες ή εξυπηρετεί άλλα συμφέροντα. 'Ο "Άγγλος ναύαρχος πέρα από τις πολλές ιδιότητες αρχηγού που είχε, ψυχραιμία, αντίληψη, ευστοχία και τόλμη, ήταν παράλληλα φαντασμένος και φιλόδοξος⁴⁶. 'Ενώ παρουσίαζε τον έαυτό του σαν πρόμαχο της έλευθερίας, καταπονούσε τις κυβερνήσεις που τον προσλάμβαναν με τις συνεχείς και υπερβολικές απαιτήσεις του, φροντίζοντας επίμονα για τὸ συμφέρον του⁴⁷. Καί αυτή τή στιγμή προσφέροντας εκδούλευση στους 'Ιππότες του 'Αγίου 'Ιωάννου — δὲν ξέρουμε με τί ἀντάλλαγμα — εξυπηρετεί και τή Γαλλία⁴⁸, που ή πολιτική της, πάντα φιλική πρὸς τὸ Τάγμα⁴⁹, εὐνοούσε, ιδιαίτερα τώρα, μιὰ ἐγκατάστασή τους στην 'Ανατολική Μεσόγειο και μάλιστα στα νησιά του Αἰγαίου. 'Η ἐγκατάσταση τῶν 'Ιπποτῶν στα νησιά θά δημιουργούσε τὸ χῶρο ἀπ' ὅπου θά μπορούσε νὰ ἀσκήσει μεγαλύτερη ἐπιρροή πάνω στὸ νεοσχηματιζόμενο ἑλληνικό κράτος.

Φαίνεται ὅτι ή προκήρυξη τῶν τριῶν Ναυάρχων τελικά, δὲν ήταν παρά τὸ πρόσχημα που χρειαζόταν ὁ Κόχραν για νὰ δράσει⁵⁰. 'Εκεῖνο που μᾶς κάνει ἐντύπωση εἶναι ὅτι οἱ νησιῶτες ὑποψιάστηκαν ὅτι κάποιος ἄλλοι κρύβονταν πίσω ἀπὸ τὴν πρόταση αὐτή. 'Ο ἀστυνόμος Νάξου κάνει ἀσυμπερασμὸν ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀθῶοι, ἀλλὰ με φό-

45. Βλ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 71. Α. Δασκαλάκης, ὁ.π., σ. 655. Πβ. ΑΥΕ, ὁ.π. (30 Νοεμ. 1827).

46. Βλ. Chabaud - Arnault, *La marine pendant les guerres de l'Amérique du Sud*, σ. 18. Πβ. Κ. Ράδος, *Φράνκ 'Αμπνεὺ 'Αστιγξ* (*Ἐγγραφα και σημειώσεις περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι*), 'Αθ. 1917, σ. 99.

47. Βλ. Chabaud-Arnault, σ. 18.

48. Τὸ φιλελληνικό κομιτάτο τοῦ Παρισιοῦ φροντίζει με περίσσεια προθυμία νὰ ἱκανοποιήσει κάθε ἀπαίτηση του. Βλ. G. Gervinus, *Insurrection et régénération de la Grèce*, τ. Β', Παρίσι 1863, σ. 320-321.

49. Βλ. J. Godechot, «La France et la Malte au XIII siècle», *Revue Historique*, τ. 206, Παρίσι 1951, σ. 67.

50. 'Η προκήρυξη αὐτή δὲν βάρυνε καθόλου στὸν καθορισμὸ τῶ ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. 'Ο λόγος που ἔκανε τοὺς τρεῖς Ναυάρχους νὰ τὴν στείλουν εἶναι συγκεκριμένοι: θέλησαν νὰ προλάβουν τὴν ἐπέκταση τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου και τὴ δημιουργία τετελεσμένων γεγονότων ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες ἀπὸ τὴ μιὰ, και νὰ περιορίσουν τὴν πειρατεία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Εἰδικώτερα θέλησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐκστρατεία στὴ Χίο. Βλ. ἐπιστολή τοῦ στρατηγοῦ Guillemot, Γάλλου πρέσβυ στὴν Κωνσταντινούπολη 11 Νοεμ. 1827 στοῦ Α. Δασκαλάκη, ὁ.π., σ. 694.

νημα καμμιᾶς νέας φατρίας ἢ ὁποία θέλει νὰ φέρῃ σχίσμα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ὡς ὁμοιόφρων ἠπατήθη εὐγάλε τὸ μυστικόν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἔκαμεν κρότον πασχίζει νὰ ἀνατρέψῃ με προφασιστικούς λόγους, τὰ ὅσα ἐκοινοποιήθησαν εἰς τοὺς δημογέροντας. . .»⁵¹. Ὁ Σπ. Τρικούπης, γράφοντας στὸν Α. Μαυροκορδάτο, ἀνάμεσα στ' ἄλλα τὸν πληροφορεῖ γιὰ τὸ γεγονὸς καὶ τὸ χαρακτηρίζει «σὰν νόστιμο»⁵². Ὁ Α. Ζαΐμης ἀπ' τὴν ἄλλη σὲ γράμμα του στὸν Κουντουριώτῃ ἀναρωτιέται «ὅποιαν ὑπεράσπισιν δύνανται νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ἢ σταυροφορικῆ σημαία ἐνὸς συστήματος, τὸ ὁποῖον σήμερον εἶναι ἀνύπαρκτον»⁵⁴.

Ὁ Κόχραν μετὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ ἀφοῦ ἀπέτυχε γενικὰ στὴν Ἑλλάδα, ἀναχώρησε στὶς 29 Δεκεμβρίου μετὰ τὸ «Μονόκερω» γιὰ τὴν Ἀγγλία. Ὑστερα ἀπὸ ὀκτὼ μῆνες ξαναεμφανίζεται στὶς ἐλληνικὲς θάλασσες μετὰ τὸ ἐλληνικὸ ἀτμόπλοιο «Ἐρμῆς», τακτοποιεῖ τοὺς λογαριασμούς του μετὰ τὸ ἐλληνικὸ κράτος «καὶ ἀπεχαιρέτησε διὰ παντὸς τὴν Ἑλλάδα μηδὲν πράξας ἄξιον τῆς φήμης του ἢ τῶν προσδοκιῶν καὶ θυσιῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων»⁵⁴.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ⁵⁵

1

Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους,
Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, φακ. 115.

Πρὸς τὴν Σε: Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος

Ἡ φιλόφρων προκλήρις τῶν τριῶν Ναυάρχων τῶν Ἐυρωπαϊκῶν Δυνάμεων θανατηφόρον πληγὴν ἔκαμεν εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν τῶν Αἰγαιοπελαγιδῶν, ἥτις ὀριστικῶς μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου, διότι δὲν τὸν ἀφήνουν λέγουσι νὰ ἐκπλεύσῃ μακρὰν ἀπὸ τὰς μεγάλας ξυράς, διότι θέλουν τὸν καύση. καὶ λοιπὸν ἡμεῖς εἰς τίνος ὑπεράσπισιν εὐρισκόμεθα; μένομεν λοιπὸν ἐλεηνὰ θύματα τοῦ αἰμοχαροῦς τυράννου καὶ πειρατῶν.

Μᾶς ἀπομακρύνουν οὕτοι οἱ τρεῖς φιλόφρονες Ναύαρχοι μετὰ τὴν προκλήρις των καὶ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς φιλοστόργου ἡμῶν μητρὸς Διοι: διότι ἐμποδίζουν τὴν διάπλευσιν κάθε Ἑλληνικοῦ πλοίου. πῶς θέλει εἰσακουόμεθα μετὰ τῆς Διοικήσεως μας; μετὰ τὰς κοίτας τοῦ Δουναβέως; δὲν φανερόνουν ἄλλο, μετὰ ταῦτα τους τὴν φιλόφρονον προκλήρις, παρ' ὅτι θέλουν νὰ εἰμεθα πάλι ἐλεηνὰ θύματα τῆς ἀπανθρώπου καὶ αἰμοβόρου τυραννίας τοῦ Αἰμοχαροῦς Σουλτάνου.

51. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. 112 (29 Ὀκτ. 1827).

52. ΓΑΚ, Ἀρχ. Μαυροκορδάτου, Κ 13 003905.

53. Βλ. Ἀρχεῖον Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου, ὁ.π., σ. 59.

54. Βλ. G. Gervinus, ὁ.π., σ. 443. Σπ. Τρικούπης, ὁ.π., τ. Γ', σ. 173.

55. Στὴν ἐκδοσὴ τῶν ἐγγράφων τήρησα τὴν ὀρθογραφία τῶν πρωτοτύπων.

Σε: Διοικηταί! τὰ δικαιώματα τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων ἦταν ἀσυγκρίτῳ λόγῳ ἀνώτερα ἀπ' ὅτι εἶχον τ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. ἐπειδὴ καὶ τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος ἀνάκαθεν δὲν τὰς κατάρτησε καθὼς καὶ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν αἰματοέσσαν ζομφαίαν του, ἀλλ' αὐταὶ μόναι ἐπρόσφεραν τὴν ὑποταγὴν των εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος. καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι νακτιναμέδες τοῦ τότε Σουλτάνου φανερόνουν, οἱ ὅποιοι ἐμπεριέχον διάφορα κεφάλαια συνθηκῶν, τὰ ὅποια ἦτον δικαιώματα ἱερὰ τῶν κατοίκων τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων. καὶ τὰ ὅποια προϊόντος τοῦ καιροῦ τὰ κατεπάτησε καὶ ἐμεταχειρίσθη μὲ τοὺς κατὰ καιρὸν καπετὰν πασάδες, καὶ δραγομανέους, ὄχι πλέον αὐτοὺς ὡς αὐτοκλήτους ὑποτελεῖς φόρου, ἀλλ' ὡς Ἰλωτας. μὲλον ὅτι, ἀενάως ἀνεφέροντο πρὸς αὐτὸν ἐλεηνολογοῦντές γοερώς τὰς θλίψεις των, δι' ἐπισήμων ἀρτζουχαλίων, ἀλλ' οὐδέποτε ἠσακούσθησαν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ταῦτα πάσχοντες καὶ παρησιάζοντες, εὐρισκὼν ἀμέσως τὸν τερπνότερον μπάνιον, ἢ τὴν δολοφονίαν ἢ τὴν γλαφυροτάτην λέξιν (. . .). Τούτων οὕτως ἐχόντων λοιπὸν εἶχον τὸ δικαίωμα αἱ Κυκλάδοι καὶ σποράδοι νῆσοι, ν' ἀποστατήσουν ἀπ' ἓνα τοιοῦτον ἄπιστον καὶ παραβάτην Δεσπότην (οὕτω ὑπαγορεύει ἡ οὐράνιος δικαιοσύνη καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος) καὶ νὰ προσφέρουν τὸν ἑαυτὸν των ὄπου ἤθελον. καὶ ἤθελε βέβαιον τὸ κάμουν πρὸ πολλῶν ἡδὴ χρόνων, ἂν δὲν ἐπερίμενον τὴν Γενικὴν Ἐθνεγεροσίαν, μὲ τὴν ὅποιαν νὰ συναποστατήσουν καὶ αὐταὶ, συνεργούσης τῆς Θεῆς προνοίας, καὶ νὰ συνενωθοῦν ὡς φυσικοὶ πρόγονοι ἐκείνων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων, τὸ ὅποιον καὶ τὸ ἔκαμαν. διότι ποτὲ δὲν ἐκαταδέχοντο νὰ ἐνδοθῶν ἄλλον Ἐθνος ὄνομα. ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ εἶναι Ἕλληνες, καὶ νὰ Διοικεῖνται ἀπὸ Ἑλληνικὴν Διοί: καθὼς καὶ τὸ ἀπέδειξαν ἐμπράκτως. διότι ἀποστατήσασαι ὅλαι αἱ νῆσοι, εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν μήνα. καὶ εὐθὺς ἔτρεξαν εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος, ὅπως ἠδυνήθη ὁ καθείς. ἄλλος μὲ τὸ ἴδιον του σῶμα (τὰ πεδία τοῦ Ἄρεως Ἀθηνῶν καὶ Τριπολιτζᾶς τὰ ὅποια εἰσὶ βαμμένα ἀπὸ αἷμα, εἰσὶ μάρτυρες τῶν χυθέντων αἱμάτων τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων) ἄλλος μηχανήματα ἄλλος μὲ δῦλα, κ' ἄλλος μ' ἄλλα καὶ καθέξῃς.

Ἄφ' οὗ τὸ Ἔθνος κατὰ τὸ δευτερὸν ἔτος τῆς ἐθνεγεροσίας ἐούστησε νόμιμον Διοί: μὲ τοὺς πληρεξουσίους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ τῶν νήσων, εὐθὺς ὑπέκριναν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Διοικήσεώς των. καὶ εἰς τὴν ὅποιαν ἐπρόσφεραν ἀγογκίστως καὶ προθύμως τὰς ἀποδεκατώσεις των, τὰ τελώνεια των, τὰς συνεισφορὰς των, τὰ βίαια δάνεια κοινῶς καὶ μερικῶς καὶ ὅτι ἄλλο διετάσσοντο. τέλος διεφύλαξαν εἰς τοὺς κόλπους των καὶ ἐπερίθαλψαν τοὺς καταφυγόντας πρὸς αὐτοὺς ὁμογενεῖς των, Πελοποννησίους, Στερεοελλαδίτας, Εὐβλίους, Μοδνεεῖς, Χίους, Κρήτας, καὶ τοὺς ἀπ' ἄλλα διάφορα μέρη Ἀσίας καὶ Εὐρώπης πρὸς αὐτὰς καταφυγόντας. ὑπέφεραν ἀρχετὰ δεινὰ καὶ ζημίας, καὶ ἐκ τούτων τῶν ὁμογενῶν των, πληρὴν δὲν ἐγόγκησαν, λεηλατήθησαν καὶ σχεδὸν λεηλατοῦνται καθημερινῶς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους πειρατὰς, ὑπέφεραν καὶ ὑποφέρουν καὶ τοῦτο βαθέως εἰς τὴν ψυχὴν των φέροντες τὴν λύπην, ἐλπίζοντες μὲ κρυμμένην χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν των ὅτι θέλει συμμεθεῖξουν καὶ αὐταὶ τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

Ἄλλ' αὕτη ἡ προκήρυξις τῶν τριῶν Ναυάρχων (καθὼς ὁ ἐξοχώτατος Λόρδ Κόρχαν διὰ λόγον εἶπε πρὸς τοὺς δημογέροντας μας, ὡς οὗτοι μᾶς εἶπον) ὅτι ὅταν αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐξερεθοῦν ἀπ' τὴν ὀλομέλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ ὑψώσουν μίαν σταυροφορικὴν σημαίαν καὶ τότε θέλει εὐρουν πολλοὺς

τῶν Ἑδρωπαίων ὑπερασπιστάς, μᾶς ἀπελπίζει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μᾶς θανατώνει πολιτικῶς. διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τὴν κοινὴν ἡμῶν μητέραν Διοί: καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Αἰγαίου πελάγους Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων, νὰ ἐρωτήσουν τοὺς τοὺς φιλανθρωποὺς τρεῖς Ναύαρχους ἐπισήμους, τί ἐννοοῦν εἰς ταύτην τους τὴν προκλήρουν, καὶ ἀναφέρουν μόνον ρητῶς μέσα εἰς αὐτὴν Σπέτζες, Ὑδραν, Πόρον, Αἴγινα καὶ Κούλορην. καὶ τὰς ἐπιλοίπους νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους τὰς ἀποσιωποῦν.

Ἄν φρονοῦν ὅτι θέλει ὑποκύνουν τὸν αὐχένα εἰς τὸ σύνταγμα τῶν σταυροφόρων, εἶναι πολλὰ λανθασμένοι. ἡμεθεὶς Ἕλληνες, καὶ Ἕλληνες χριστιανοί. κανένας λόγος ῥητορικῶς δὲν θέλει ἰσχύσει ποτὲ νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τῶν ὁμογενῶν μας. ἢ ὅλοι θ' ἀποθάνωμεν, ὑποκάτω τῆς ἐθνικῆς μας χριστιανικῆς σημαίας, ἢ βλέποντες τὸ ἀμετάθετον καὶ ἄκαμπτον τῆς φιλανθρωπίας, θέλει μετοικήσωμεν ὅλοι εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. καὶ ἀφήνομεν ταύτας τὰς ξυρὰς πέτρας ἐρήμων, διὰ νὰ τὰς κατεξουσιάσῃ τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος, ἢ ὅποιος ἄλλος θέλει. ἄτομα ὅμως ἐλεύθερα, δὲν θέλει δυνηθῶσι ποτὲ νὰ ἐξουσιάσωσι. ἐπίτιδες στέλλω τὸν ἱεροδιάκονον Ἰωσήφ, διὰ νὰ παρηγοσιάσῃ ταύτην μου τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Σε: Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ παρακαλῶ ταχῆστα χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀναβολὴν τὴν ἔρηναι καὶ ἀπάντησιν ταύτης τῆς προκηρῦξεως. καὶ τέλος πάντων εἰδοποιήσατε ἐπισήμους τὰς νήσους διὰ νὰ λάβουν τὰ ἀπαιτούμενα σωτήρια καὶ δραστήρια μέτρα. καὶ ἢ δυνατὸν, παρακαλῶ αὐτὴν μου ἢ ἀναφορὰ νὰ καταχωρηθῇ εἰς τὴν Γενικὴν Ἐφημερίδα, καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Διοί:· γνωρίζω δὲ διὰ χρέος καὶ δικαίωμα μου τὸ νὰ ἀναφέρω ταῦτα πρὸς τὴν Σε: Διοί: ὡς Ἀρχιερεὺς τῶν τριῶν νήσων τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ ἔξαρχος πνευματικὸς παντὸς Αἰγαίου πελάγους. διότι ὅπταν πάλιν ὑποκύνουν αὐταὶ αἱ νῆσοι εἰς τὴν τυρανίαν καὶ πάσχον πολιτικῶς, θέλει πάσχη καὶ ἡ Ἐκκλησία. διὰ τοῦτο λέγει «μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ ὑπὲρ πατρίδος». μένω δὲ εὐσεβῶς.

1827 Ὀκτωβρίου 26, ἐν Νάξω.

Ὁ εἰλικρινῆς πατριώτης

Παροναξίας Ἱερόθεος.

2

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φακ. 112.

Ἄδελφὲ κόντε Ἀνδρέα σὲ ἀσπάζομαι.

Προχθὲς σὰς ἠδέασα τὰ ὅσα μὲ τὸν ἐνταῦθα ἐρχομὸν του ὁ Κόχραν ἀπέφερε περὶ τῶν Νήσων εἰς τοὺς Δημογέροντας Νάξου οἵτινες ἐπῆγαν πρὸς ἐπίσκεψιν του, καὶ τώρα μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κυρίου Βασιλίου Μπαρλά καὶ Ἀστυνόμου τῆς Νάξου πληροφορεῖσθε τὰ πάντα περισσότερον, ὅστις φέρει ἴσον τοῦ Γράμματος μὲ τὸ ὁποῖον ἀναιρεῖ ὁ Κόχραν τὰ ὅσα εἶπεν, καὶ ἄλλο ἴσον τῆς ἀπολογίας τῶν Δημογερόντων πρὸς πάντας διὰ τὰ ὅσα τοῖς εἶπε, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς περιττολογῶ, ἐπειδὴ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἠδεδάξασθε, ἐγὼ ὅμως κάμνω συμπερασμὸν ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀθῶοι, ἀλλὰ μὲ φρόνημα καμμιᾶς Νέας φατρίας, ἢ ὅποια θέλει νὰ φέρῃ σχίσμα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ὡς ὁμοίωφρον ἠπατήθη καὶ ἐύγαλε τὸ μυστικόν, ἀλλ'

ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἔκαμεν κρότον πασχίζει νὰ ἀνατρέψῃ μὲ προφασιστικούς λόγους, τὰ ὅσα ἐκοινοποιήθησαν εἰς τοὺς Δημογέροντας, οἱ ὁμόφρονες τοῦ ὅμως λατῖνοι διὰ νὰ συγκεντρώσουν μετὰ ταῦτα τὴν αὐτὴν φατρίαν, ἐπαρακίνησαν καὶ μερικούς ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ῥωμαίους καὶ ἔκαμον ἀναφορὰν πρὸς τὸν Κόχραν διὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ διὰ εὐταξίαν τῆς Νήσου τὸν λεγόμενον ἀνεψιὸν τοῦ Κολονέλ Οὐρχαρτ, τὸν ὅποιον προλαβόντως εἶχε στείλει ἐδῶ διὰ νὰ γυμνάσῃ τακτικόν, μὲ ὅλους ὅσους εἶχεν ἐδῶ γυμνασμένους, τὸ ὅποιον καὶ ἔκαμε χωρὶς νὰ συλλογισθῇ ὅτι παραβαίνει τὰ χρέη του. διὰ τοῦτο κάμει καὶ ἡ εὐγένειά σου στοχασμὸν καὶ συμβουλευέσου καὶ μὲ τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν νὰ μὴ παραβλέψῃ τὰ τοιαῦτα ὀλέθρια κινήματα, ἐπειδὴ τώρα ὅπου εἶναι εἰς νηπιότητα τὸ πρᾶγμα ἡμπορεῖ νὰ γένη κάθε διόρθωσις, ἐὰν ὅμως ἀδιαφορήσῃ ἡμπορεῖ νὰ ἀδύχησῃ εἰς τρόπον ὅπου ἰατρειὰν δὲν θέλει ἔχει πλέον. αὐτὰ ὅλα σὰς τὰ λέω ὡς ἀληθινὸς Ἕλληρ, καὶ ἡ εὐγένειά σου μὴ ἀδιαφορήσῃς. τὸ γράμμα μου ὅμως βιάσασθε μυστικὸ διὰ κάθε ἐναντίον. ταῦτα καὶ μὲνω.

Ἐν Νάξῳ τῇ 29 8βρίου 1827.

3

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φακ. 112.

Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

Πρὸς τὴν Ἐξοχὸν Γραμματεῖαν τῶν Ἐσωτερικῶν
καὶ ἀστυνομίας τῆς Ἐπικρατείας

Ἡ Προσωρινὴ ἀστυνομία Νάξου

Σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς χώρας Νάξου ἐκρότησαν συνέλευσιν διὰ νὰ ἐκλέξουν ἀπεσταλμένον, τὸν ὅποιον νὰ στείλουν εἰς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν διὰ νὰ προτείνῃ τὰ ὅσα ἔξοδα ἕως τώρα εἶχε κατωμένα ἡ Νάξος μὲ Διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἀποζημίωσιν, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ προβάλῃ προφορικῶς καὶ τοὺς λόγους ὅπου ὁ λορδ. Κόχραν ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Δημογέροντας τῆς Νήσου. ἐπροτῆθη λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν Συνέλευσιν ὅτι σύμφεροι νὰ σταλθῇ ἕνας ἀπὸ τοὺς Δημογέροντας ὁ ὁποῖος ἤκουσεν ἐκστόματος τοῦ Κόχραν αὐτοὺς τοὺς λόγους. εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν λοιπὸν ὅπου ἐγένετο σκέψις διὰ νὰ σταλθῇ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον δηλ. ὁ κύριος Δημήτριος Βάλβης, ἐσηκώθη μὲ αὐθάδειαν, καὶ φατριαστικὸν πνεῦμα ὁ κύριος Νικόλαος Ἀταλιώτης, καὶ λέγει παρόντος ὅλης τῆς Συνελεύσεως ὅτι δὲν ἡμποροῦμεν νὰ πηγαίνωμεν νὰ κρισολογούμεθα μὲ τὸν Κόχραν διότι καμμίαν ἐλπίδα δὲν ἔχομεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν σκατοδίοικησιν, καὶ ἄλλους καθαπτόμενος λόγους κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ θὰ κοιτάξωμε τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου μας. βλέποντας λοιπὸν ποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ Ν. Ἀταλιώτη, ἕνας Δημογέροντας εὐρισκόμενος παρόν, ἐξέσχισεν τὸ συστατικὸν γράμμα ὅπου ἦτον ἔτοιμον νὰ ἀπερασθῇ τοῦ ἀπεσταλμένου τὸ ὄνομα, καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν, μὴ ὑποφέροντας νὰ ἀκούῃ τέτοιας παραλόγους ὕβρεις κατὰ τῆς κυβερνήσεως, τὸ ὅμοιον ἐποίησαν καὶ ἄλλα πολλὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως, καὶ οὕτως ἐδιалύθη ἡ συνέλευσις.

Ἐγὼ λοιπὸν κατὰ χρέος ἀναφέρω τὰ τοιαῦτα κινήματα, πρὸς τὴν Ἐξοχον

Γραμματείαν ταύτην, διὰ τὴν λάβην τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ἀπάντησιν τῶν τοιοῦτων καταχρήσεων, καὶ μετὰ τὸ προσήκον σέβας μένω.

Τῆ 30ῃ Ὀβριῶν 1827.

Ἐν Νάξω.

Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ προσ. ἀστυνόμου,

ὁ Γραμματεὺς του

Μ. Λιάσκας

Προσθήκη.

εἰς τὰς 11 ὥρας τῆς παρουσίας ἡμέρας ἐπιπεφύετο ἕνας στρατιώτης μας εἰς τὴν ἀκρογιαλίαν, ἐπῆραν μερικοὶ τακτικοὶ καὶ τὸν ἔμπροξάν, ἐπειδὴ ἤθελαν αἰτίαν νὰ ἀνοίξουν κανυὰ καὶ εὐθὺς τὸν ἐξαομάτωσαν, καὶ δέροντας τὸν ἐπῆραν εἰς τὴν καζάρμα. ἐν ᾧ τὸν ἔδεραν ἐβγῆκεν ἕνας ἄλλος ἐδικὸς μας στρατιώτης Γιαταγάνας ὀνομαζόμενος, καὶ ἀξιωματικός, καὶ μαγκατζῆς μας ἀπὸ τὸν καφφενὲ νὰ ἰδῆ τί τρέχει εὐθὺς καὶ αὐτὸν τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἐξαομάτωσαν, καὶ τὸν ἐπῆραν εἰς τὸ κονάκι τοῦ κολωνέλου. λοιπὸν τὸν ἐπῆραν χαμπάρι οἱ ἄλλοι σύνδροφοι μας, καὶ εὐθὺς ἔκλεισαν τὰς πόρτας τοῦ κονακίου ἐπειδὴ ἐβρόθησαν μέσα εἰς τὸ κονάκι, καὶ ὅσο νὰ κατέβω εἰς τὴν αὐλὴν ἐπειδὴ ἔγραφα τὸ ὄπισθεν γράμμα, βλέπω μία κολώνα ὅπου ἤρχετο ἀπὸ τακτικούς ἐπάνω μας, τοὺς φωνάζωμεν ὀπίσω, αὐτοὶ ἐρχόμενοι ἕως μίαν ντουφεκιὰν δρόμον, ἄρχισαν νὰ μᾶς ντουφεκίζον, καὶ νὰ μᾶς πολιορκοῦν, ἄλλοι μαζί με τοὺς ἀξιώτας ἀπὸ ἕναν μαχαλὰ ὀνομαζόμενον νέον χωρίον. ἄρχισεν λοιπὸν ὁ πόλεμος μέσα καὶ ἔξω ἀκατάπανστα μία ὥρα. εἰς αὐτὸ τὸ μεταξὺ καθὼς ἔμαθα ἐπῆγεν ὁ καπετ. ἀνδρέας Πάτμος εἰς τὸν κολωνέλον, καὶ ἔτσι μᾶς ἐσήκωσαν τὴν πολιορκίαν ὅπου μᾶς εἶχαν. ἀφ' οὗ ἠσύχασεν λοιπὸν ὁ πόλεμος, ἐκίνησα νὰ ὑπάγω εἰς τὸν κολωνέλον καὶ νὰ τοῦ δώσω τὸ παρόν (τοῦ ὁποίου εἶναι ἀντίγραφον) μοῦ εἶπαν πὼς ἀνέβηκεν εἰς τὸ κάστρο νὰ κοιμηθῆ, καὶ ἐγώρισα ὀπίσω, καὶ ἔμεινεν διὰ τὴν αἰρίον.

Σεβ. Γραμματεία! αὐτὰ εἶναι τὰ ἐδῶ διατρέχοντα, καὶ ὡς χρὸς μου σᾶς τὰ εἰδοποιῶ, καὶ ἡ Σεβ. Γραμματεία ἄς διατάξῃ τὰ δέοντα. τὸ τί τρέχει εἰς τὸ αἰγαῖον Πέλαγος, ἄς τὸ ἐνοήσῃ ἀπὸ τὰ κινήματα. ἡμεῖς Διοικητικὸς κλάδος, καὶ νὰ προξενήσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν νήσον τὴν ἡσυχίαν, καὶ εὐταξίαν, καὶ νὰ πεινώμεν καὶ ὄστερον νὰ θέλουν νὰ μᾶς σκοτώσων. Σεβ. Γραμματεία! ἡ ἐκτελεστικὴ μας δύναμις ἐξαγριώθη, καὶ ζητᾷ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἐκδίκεσιν ὅπως τὴν ἐγγράφει καὶ νὰ διατάξῃ νὰ τῆς δωθῆ καὶ ὁ μισθὸς καὶ σιτηρέσια κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Σεβ. κυβερνήσεως.

Ὥρα ἕκτη τῆς νυκτὸς κυριακῆς!

ὁ Γραμμ. τοῦ Μπαρλά.

Μ. Λιάσκας.

4

ΓΑΚ. Ἀρχεῖο Μαυροκορδάτου Κ 13, 003905.

Ἀδελφέ μου.

Μάθετε ἕνα νόστιμον. ὁ λόρδ Κοχράνης ταῖς 26 Ὀκτωβρίου ἐπαρουσιάσθη εἰς Χρονόμι λιμένα τῆς Νάξου, καὶ εἶπεν εἰς τοὺς προκρίτους τὰ ἀκόλουθα τὰ ὁποῖα ἐκείθεν ἐγράφησαν ἐδῶ. Καὶ ἔρχομαι εἰς Νάξον ὡς εἰς κεντρικὴν νήσον καὶ σᾶς λέγω νὰ προσκαλέσετε καὶ τοὺς προκρίτους καὶ τῶν ἄλλων Νήσων νὰ συμβουλευ-

θήτε περί τῶν συμφερόντων σας. Ἴσως θελήσουν νά σᾶς βιάζων οἱ Σύμμαχοι νά ἀποσπασθῆτε ἀπό τήν ὀλομέλειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, καί νά ὑποκύψετε πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους, σεῖς γράφετε ἀπό τώρα μίαν διακήρυξιν καί διαμαρτυρηθῆτε ἐνώπιον θεοῦ καί ἀνθρώπων καί ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα ὑψώσατε τήν σταυροφορικὴν σημαίαν. θέλετε εἶρει, τοῦτο κάμνοντες, πολλοὺς εὐρωπαίους ὑπερασπιστάς. Νά καί ἡ σταυροφορία εἰς τήν μέσσην! οἱ αἰγαιοπελαγῖτες ἐδῶ συνέχισαν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν διαπραγματεύσεων συμβούλιον καί ἀπεφασίσθη (ἔδωσα μάλιστα καί ἐγὼ εἰς τίνας αὐτῶν τήν γνώμην) νά γραφῆ γράμμα ἀπ' τὸ συμβούλιον πρὸς τὸν σταυροφόρον στόλαρχον λέγον ὅτι τὸ συμβούλιον μὲ ἀπορίαν ἔμαθε τὸ καὶ τό, ὅτι περί τούτου δὲν ἔχει τήν παραμικρὰν εἰδήσιν, καί ὅτι τὸν προκαλεῖ νά στείλῃ ὅλας τὰς περι τούτου ἀναγκαίας πληροφορίας τὰς ὁποίας αὐτὸς ἔχει περί τούτου. καί νά ἰδῶμεν τί θὰ ἀποκριθῆ. δὲν βλέπει τήν συνθήκην ὅτι λέγει περί τὸ αἰγαῖον πέλαγος. ἂν δὲν ἤξερα ὅτι προὔπηρχε τοῦτο τὸ σχέδιον ἤθελα εἰπεῖ ὅτι τὰ περί Σάμου λεγόμενα τὰ ἐξέλαβε διὰ ὅλον τὸ αἰγαῖον πέλαγος. ὥστόσο θὰ μᾶς (. . .) ταραχῆν εἰς τὰ νησιά. Περὶ Χίου βέβαιον τίποτε ἄλλωστε καί περὶ τῆς Εὐβοϊκῆς ἐκστρατείας, μολοντί λέγεται ὅτι καί οἱ περὶ τὸν Καρατάσον συνεκστρατεῖον. τοῦ Κολέτη τὰ ἐξεύρομεν ὡς καί ἐντεῦθεν τὰ γράφετε. ἀπὸ Σύρον τίποτα οὔτε καρὰβιν ἦλθεν ἐκεῖ ἀπὸ Πόλιν διὰ πολλὰς ἡμέρας. Ἴσως ἀληθῶς τὸ ἐμπόδισμα τῶν καρὰβιων. αὐτὰ εἶναι τὰ νέα μας. Χθὲς τὸ βράδυ μᾶς ἦλθεν καί ὁ Ζωγράφος. τὸν εἶδα ἐπὶ ποδὸς παρόντων πολλῶν καί τίποτα δὲν ἔμαθα ἀκόμα.

Αἴγινα 1η Νοεμβρίου 1827

ὁ ἀδελφός σου,
Σ. Τρικοῦπης.

5

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φκ. 113.

Πρὸς τήν ἔξοχον Γραμματείαν τῶν ἐσωτερικῶν καί τῆς ἀστυνομίας τῆς ἐπικρατείας.

κατάχρεος μου ἀναφέρω πρὸς τήν ἔξοχον ταύτην Γραμματείαν καί (. . .) τῶν ἐσωτερικῶν, καί ἀστυνομίαν ὅτι τὴν 26: τοῦ Ὀκτώβρη ἦλθεν ὁ Στόλαρχος λόρδ Κόχραν εἰς Νάξον καί ἄραξεν εἰς τὸν Κριόν. ἐπήγαν οἱ κοινοὶ Δημογέροντες πρὸς χαιρετισμόν. καί βασιλευόντας ὁ ἥλιος ἦλθαν ὀπίσω, ἔβγαλαν λόγο ὅτι ὁ λορ Κόχραν τοὺς εἶπεν ὅτι τὸ αἰγαῖον πέλαγος ἔμεινεν εἰς τοὺς Τούρκους καί τοὺς συμβούλευσεν διὰ νά κράξουν καί τοὺς προύχοντας τῶν ἄλλων νήσων νά κάμουν συνέλευσιν καί νά ὑψώσουν σημαίαν σταυροφορικὴν καί νά γράφουν ἀναφορὰν πρὸς τοὺς τρεῖς Ναυάρχους τῶν τριῶν Δυνάμεων ὅτι δὲν δέχονται τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου καί ὅτι θέλει εὐρον πολλοὺς ὑπερασπιστάς. αὐτὴ ἡ φωνὴ ἔδωσε μεγάλον κρότον εἰς τήν ψυχὴν μας μάλιστα τοὺς ὀμήλησα παρρησία τὰ δέοντα καθὼς πολλοὶ καί ἄλλοι καλοὶ πατριῶτες ἔκαμαν προκήρυξιν κατὰ τὸ χρέος μου ὅτι νά ἡσυχάζῃ ὁ καθ' εἰς (. . .) τοῦτο καί φυλάτῃ ἐκεῖνα τὰ χρέη ὅπου τὸ ἔθνος τοῦ ἐμπιστεύθη καί ἄς λείπον ἀμέσως καί συνελεύσεις ὡς ἐμποδιζόμεναι ἀπὸ τὴν Γ' Ἐθνικὴν συνέλευσιν. ἄς γνωρίζουν αἱ ἐσωτερικαὶ φατρίαι ὅτι ἡ σεβαστὴ Κυβέρνηση θέλει πάρη μέτρα διὰ τοὺς τοιοῦτους καί θέλει τοὺς παιδεύσῃ κατὰ τὸν νόμον. οἱ φατρίαι σας οὔτινες εἶχαν τὸ φρόνημα αὐτὸ τῆς σταυροφορίας ἐστειλαν εἰς λορ Κόχραν καί ἀπε-

κρίθη εἰς τὸν συνταγματάρχην καθὼς ἡ κόπια διαλαμβάνει ὅπου εἰς τὴν ἀγορὰν ἐκολήθη. οἱ κοινοὶ Δημογέροντες ἀπεκρίθησαν ὁμοίως εἰς αὐτὸν εἰς τὴν ἀγορὰν καθὼς φέρεται. ἐγὼ κατὰ τὸ χρέον ἐσήκωσα τὰ δύο κόπιας καὶ τὰς παρησιάζω μὲ τὴν φερομένην ἀναφορὰν τῆς ἐξόχου Γραμματείας, ὅπου νὰ παρθούν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἐπειδὴ ἂν ὁ λογὸς Κόχραν εἶχεν αὐτὴν τὴν ιδέαν, διὰ ποίαν αἰτίαν δὲν ἀνεφέρετο εἰς τὴν Διοίκησιν ὅπου τὸ Ἔθνος εἶναι καὶ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν παρήστανον τὸ Ἔθνος ὀλοκλήρον ἄς σκεφθῆ καλὸς τὸ πρᾶγμα ὅτι αὐτὴ εἶναι φατρήα χωρισμοῦ καὶ φατρήα φθορᾶς. τὸ αἰγαῖον πέλαγος ἐγένετο ἄνω κάτω ἀπὸ τοιοῦτας φατρήας. ἡ ἐξοχος γραμματεία ἄς μὴ δώσῃ προσοχὴν εἰς ἄλλο ἢ μὴ ἄς βάλῃ βᾶσιν εἰς ὅσα ἀνήκουν διὰ τὰ σβύνη αὐτὸν τὸ κακὸν ἐπειδὴ ὑπάγει αὐξάνοντας. καθὼς καὶ προπολλοῦ κατὰ χρέος μου σᾶς ιδέασα εἶμαι καὶ πρόθυμος νὰ δώσω καὶ τὸν λόγον εἰς ὅσα ἀναφέρω. καὶ μὲ τὸ προσῆκον σέβας μένω.

τῇ 5: νοεμ: 1827: Αἴγινα

ὁ εὐπηθὴς ἀστυνόμος τῆς Νήσου Νάξου

Β. Μπαροῤῥᾶς

6

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φακ. 115.

Περίοδος Δ'. Ἀριθ: 110.

Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.

Πρὸς τὴν Ἀντικυβερνητικὴν Ἐπιτροπὴν.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 798 ἔγγραφον τῆς ἡ βουλὴ ἀπαντᾷ περὶ μὲν τῆς πρώτης προτάσεως, ἂν ὁ ἀξιότιμος Στόλαρχος ἀσχολούμενος εἰς κατεπηγούσας ὑποθέσεις δὲν δυναθῆ νὰ ἔλθῃ, νὰ οἰκονομήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ Κυβέρνησις, εἴτε δι' ἀποστολῆς πρὸς αὐτὸν, εἴτε ὅπως ἄλλως κρίνει συμφερότερον, ἔχουσα πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν νὰ μὴ προξενήσῃ βραδύτητα τινὰ ἢ ἐμπόδιον εἰς τὰ πολεμικὰ κινήματα τοῦ ἀξιότιμου Στόλαρχου.

Περὶ δὲ τῆς εἰσπράξεως τῶν Δασμῶν ἢ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ πράξῃ ἀκριβῶς κατὰ τὸν περὶ τῆς εἰσπράξεως ταύτης προεκδοθέντα νόμον, τὰς διατάξεις καὶ τὸν κατάλογον, εἰδοποιούσα περὶ τούτου καὶ τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον, αἱ δὲ πρόσοδοι ἀνήκουσιν ὀλοκλήρως εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ οὔτε ἡ Κυβέρνησις οὔτε ἄλλος τις πρέπει νὰ ἐπεμβαίῃ, οὔτε εἰς τὴν συναγωγὴν, οὔτε εἰς τὸν τρόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν, εἰμὴ διὰ συγκαταθέσεως τῆς Βουλῆς.

Ὁ Πρόεδρος

(Τ. Σ.) Ν. Ρενιέρης.

ὁ ἀξ. Γραμμ.

Χ: Αἰνιάν.

Ἴσον ἀπαράλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

ὁ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας Γραμμ. τῆς ἐπικρατείας.

Π. Μ. λοιδορῆκης.

ΓΑΚ. 'Υπ. 'Εσ., φακ. 115.

'Απόσπασμα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς 98 ἐκτάκτου Συνεδριάσεως.

Τῆ: 6: νοεμ: 1827:

Μετὰ ἰκανὴν Συζήτησιν ἀπεφασίσθη.

Αον. Νὰ γράφῃ ἡ Κυβέρνησις πρὸς τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον κοινοποιούσα εἰς αὐτὸν τὰ ὅσα ἠκολούθησαν εἰς τὴν Νῆσον τῆς Νάξου, καὶ ζητοῦσα πληροφορίας ἀπ' αὐτόν. νὰ προσκληθῆ δὲ ὁ ἀξιότιμος Στόλαρχος νὰ μετακομίσῃ (...) τὰ ἐκεῖ γυμναζόμενα διὰ τὸ Ναυτικὸν Στρατεύματα, ἐπειδὴ ἡ ἐκεῖ διαμονή του προξενεῖ σύγχυσι καὶ ταραχὴ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Νάξου, ὡς ἐπεμβαίνοντος εἰς τὰ Διοικητικὰ χρέη, νὰ γράφῃ καὶ τὸ συμβούλιον πρὸς τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, νὰ σταλῆ δὲ καὶ ἄξιος ἄνθρωπος μὲ τὰς ἐπιστολάς ταύτας, διὰ νὰ ἐξηγηθῆ σαφέστερον περὶ τῶν τρεχόντων τούτων εἰς τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον.

Βον. νὰ σταλώσι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἐγκύκλιοι πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Πελάγους, προσκαλοῦσαι αὐτοὺς νὰ μὴν δίδωσι καμμίαν ἀκρόασι εἰς τὰς τρεχούσας φήμας, ὡς διεσπαρμένas ἀπὸ ραδιούργους καὶ κακεντρεχεῖς ἀνθρώπους καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν θέλει συγκατανεύσει ποτὲ ν' ἀποσπασθῆ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἐκ τῆς ὀλομελείας τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας.

Γον. νὰ ἐξετασθῆ ἐνίοι ἐστάθησαν οἱ πρωταίτιοι, εἰς τὸ νὰ ὑποθάλωσι τοιοῦτον φρόνημα καὶ νὰ τὸ διασπῆρωσι παρακινόντες τοὺς λαοὺς νὰ κλίνωσι εἰς τοιαῦτα ὀλέθρια ἀτοπήματα, καὶ νὰ συλληφθῶσι, καὶ φερθέντες ἐνταῦθα νὰ κριθῶσι καὶ κολασθῶσι ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός των.

'Εν Αἰγίνῃ τῆ: 12: 9βρίου: 1827.

*'Ο ἀξιότιμος Γραμμ.: τῆς Βουλῆς
(Τ. Σ.) Χ. Αἰνιάν.*

*Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
ὁ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας Γραμμ. τῆς 'Επικρατείας.
Π. Ν. λοιδορῆκης.*

ΓΑΚ. 'Υπ. 'Εσ., φακ. 115.

'Αριθ: 814.

'Ελληνικὴ Πολιτεία.

ἢ 'Αντικυβερνητικὴ ἐπιτροπή.

'Εγκλείονται 'Αντίγραφα τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 110 προβουλεύματος τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ ἀποσπάσματος τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς 6: 9βρίου καὶ διατάττει νὰ ἐκδοθῶσι ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς Κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, κατὰ τὴν ἔνοιαν τοῦ ἀποσπάσματος τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς 6: 9βρίου τοῦ ὁποῖου 'Αντίγραφα νὰ περικλεισθῶσιν, αἵτινες ν' ἀποδεικνύουν μ' ὄλην τὴν ἀκριβεία τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα καὶ εἰς αὐτὴν, καὶ εἰς ὄλην τὴν ἐπικράτειαν

τῆς Ἑλλάδος, τῆς περὶ σταυροφορίας διασπαρήσης φήμης, ὅτι εἶναι ὅλως διόλου ἐναντίον τῶν ἐθνοσυμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν θέλει συγκατανεύσει ποτὲ νὰ ἀποσπασθῇ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, καὶ νὰ γίνῃ φροντὶς δραστήριος νὰ συλληφθοῦν ἐκεῖνοι οἵτινες ἐστάθησαν οἱ πρωταίτιοι τοῦ νὰ διαδοθῇ εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μία τοιαύτη ἰδέα, καὶ νὰ παιδευθοῦν ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός των, ἀφ' οὗ κριθοῦν.

νὰ ἐκδοθῇ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀξ. στόλαρχον, κοινοποιοῦσα πρὸς αὐτὸν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν Νήσον Νάξον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νὰ μετακομίση εἰς ἄλλο μέρος τὰ ἐκεῖ γυμναζόμενα διὰ τὸ Ναυτικὸν στρατεύματα, ἐπειδὴ ἡ ἐκεῖ διαμονὴ τῶν προξενεῖ σύγχισιν καὶ ταραχὴν εἰς τοὺς Κατοίκους τῆς Νάξου, ὅς ἐπεμβαίνοντα εἰς τὰ Διοικητικὰ χρεῖα, καὶ νὰ ζητηθοῦν πληροφορίαι ἀκριβεῖς ἀπ' αὐτὸν περὶ τῶν διατρέξάντων εἰς τὴν Ν: Νάξον.

μὲ τὰς ἐπιστολάς ταύτας νὰ σταλῇ Πολίτης Ἰκανός, νὰ ἐξηγηθῇ σαφέστερον περὶ τῶν τρεχόντων τούτων μὲ τὸν Ἀξ. Στόλαρχον, καὶ νὰ τοῦ σταλῇ καὶ Ἀντίγραφον τοῦ ἀποσπάσματος τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς 6: 9βρίου.

νὰ προσκληθῇ ἡ δὴ ὁ Ἀξ. στόλαρχος νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα, ἂν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ παντὶ ἀνὰ χεῖρας του στρατιωτικὸν ἐπιχειρήμα.

Νὰ ἐκδοθοῦν καὶ ἄλλαι διαταγαὶ πρὸς ὅλας τὰς Κοινότητας τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, περικλείουσαι καὶ Ἀντίγραφα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 110 προβουλευμάτος, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Κυβέρνησις ἀπαιτεῖ ἀνπεροθέτως τὴν εἰσπραξίν τῶν Δασμῶν, κατὰ τὸν προεκδοθέντα Νόμον, τὰς Διατάξεις καὶ τὸν Κατάλογον.

οὔτε ἡ παραμικρὰ παράβασις αὐτῶν θέλει γενῆ εἰς βάρος καὶ εἰς ζημίαις τῶν Κοινοτήτων, δι' ὅσα ἔξοδα θέλει ἀναγκασθῆ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιβάλῃ δι' ἐκτελεστικὰς δυνάμεις, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐννοεῖ νὰ δεχθῇ καμμίαν προφασιολογίαν ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἐννοεῖ πρὸς τὴν εὐτελεῖ ἀποζημιώσιν τοῦ Ἑθνικοῦ Ταμείου, νὰ παιδεύσῃ αὐστηρὰ τὴν εἰς τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ἀντενέργειαν.

αὐτὰ ταῦτα νὰ γνωστοποιηθοῦν καὶ πρὸς τὸν Ἀξ. στόλαρχον, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ἐγκλυσθῇ καὶ Ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθ. 110 προβουλευμάτος.

αἱ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Οἰκονομίας, τῶν Ναυτικῶν Γραμματεῖαι καὶ τὸ συμβούλιον, νὰ ἐνεργήσωσι τὸ παρὸν διάταγμα, καθ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὸν κλάδον ἐκάστης.

Ἐν Αἰγίνῃ τῆ: 13: Νοεμβρίου: 1827:

ἡ Ἀντικυβερνητικὴ ἐπιτροπὴ.

Ἰ. Μανρομιχάλης

Ἰω: Μ: Μιλαῖτης

Ἰω: Νάκος

ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν
Γ. Γλαράκης

ὁ τῆς Οἴκων. Γραμμ.,
Π. Ν: Λοιδορίκης.

ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν.
Α: Λούδος.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

τῆ 14: Νοεμβρίου: 1827: Αἶγινα.

ὁ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας Γραμμ.
Π. Ν. Λοιδορίκης.

ΓΑΚ. 'Υπ. 'Εσ., φακ. 115.

'Αριθ: 1504.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ή 'Επί τῶν 'Εσωτερικῶν καὶ τῆς 'Αστυνομίας Γραμματεία τῆς 'Επικρατείας.
Πρὸς τοὺς Δηιογέροντας καὶ κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

'Η κυβέρνησις πληροφορεῖται μὲ λύπη τῆς ἀπὸ διαφορῶν πηγῶν ὅτι διεσπάρησαν μεταξὺ ὑμῶν λυπηρὰ ἀκούσματα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε δικαίως νὰ ταράξουν τὴν ψυχὴν σας, ἀλλ' ἐν ταυτῷ ἔπρεπε νὰ προηγηθῆ καὶ κρήσις τοῦ πράγματος, σὰς εἶπον κύριοι ὅτι τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, δὲν θέλει λάβει τὴν ἴδιαν τύχην τῆς λοιπῆς 'Ελλάδος, πρῶγμα τὸ ὁποῖον ὅσον ἀπέχει τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦτο γίνεταὶ δῆλον ἀπὸ τὴν συνθήκην τῆς 9ης 'Ιουλίου ἄλλο τόσον εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῆς τρίτης ἐθνικῆς συνελεύσεως, εἰς αὐτὴν κύριοι εἶχατε τοὺς πληρεξουσίου σας, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν τὰς βάσεις καὶ τοὺς ὅρους, ἐπὶ τῶν ὁποίων μέλλει νὰ διαπραγματευθῆ ἡ τύχη καὶ ἡ εἰρήνη τῆς 'Ελλάδος, αὐτὴν δὲ τὴν διαπραγματεύσιν τὴν ἐπιφορτησαν εἰς τὰ δύο διοικητικὰ σώματα, μέρος τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἀντιπροσώποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀφιερῶσατε τὴν ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων σας καὶ οἱ ὁποῖοι ἐν ᾧ φροντίζουσιν ὑπὲρ τῶν γενικῶν συμφερόντων, φροντίζοντες καὶ ἰδίως διὰ τὰ ἐδικὰ σας, ἔπρεπε νὰ λάβουν τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχει ἀληθείας, ὡς εἰρηται, τείνουν μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὰ κοινὰ συμφέροντα, ἀποβλέποντες εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς 'Ελλάδος, τῆς ὁποίας ἦσθε μέλος, καὶ μέλος ἀναπόσπαστον, ἡ τύχη τῆς 'Ελλάδος εἶναι κοινή, ὅλοι οἱ "Ἕλληνες θὰ ἀπολλάβουν τὰ αὐτὰ δικαιώματα καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις τὰ δίκαια των, καὶ ἡ συμπάθεια τῶν μεσολλάβουσῶν καὶ κραταιῶν Δυνάμεων ὑπαγορεύουν.

'Η Γραμματεία αὐτὴ λοιπὸν ἐκθέτουσα ταῦτα πάντα πρὸς ὑμᾶς δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀρ. 8024 διατάγματος σας προσθέτει ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδετε τὴν παραμικρὰν ἀκρόασιν εἰς τοιοῦτους λόγους, βάλλοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν κρατούντων τὴν τύχην τοῦ "Ἔθνους θέλει ἀποφασίσαι ὀλικῶς τὴν ἐδικὴν μας καὶ ἔχοντες τὴν πλέον μεγαλυτέραν πεποίθησιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν σας, ὅτι θέλει φροντίσῃ ἐξ ἴσου δι' ὑμᾶς καθὼς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους "Ἕλληνας.

'Η Γραμματεία αὕτη περιμένει νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ ἐσᾶς ὅτι εἰσθε ἀφιερωμένοι εἰς τὴν Κυβερνήσιν σας καὶ ὅτι ἐπιβάλλοντες βάσιν εἰς τὰ ἐκτεθέντα θέλετε ἡσυχάσει, καὶ θέλετε γνωρίσει ὅτι κάθε ἄλλη πρότασις ἀπὸ ὁποῖον δῆποτε μέρος καὶ ἂν πηγάξει, ἔχει ὑποκεκρυμμένον σκοπὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ φυλαχθῆτε.

'Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 7 ἢ 15 Νοεμβρίου 1827.

'Ο ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῆς 'Αστυνομίας

Γραμματεὺς τῆς 'Επικρατείας.

'Αναστάσιος Λόνδος.

Ἐδιδίκε Α. 'Αμπατζῆ